

PROJECTE D'EDUCACIÓ BILINGÜE
ESCOLA MUNICIPAL TRES PINS
2016

ÍNDEX

Presentació del document	1
1.- Història	3
1. 1.- El Centre Municipal Fonoaudiològic	3
1. 2.- Escola Integradora	4
1. 3.- Escola Municipal Tres Pins: Escola Bilingüe	5
2.- Fonaments teòrics del bilingüisme llengua de signes-llengua oral	7
3.- Context legislatiu vigent entorn la llengua de signes en educació	12
4.- Context relacional: Escola Tres Pins-CREDAC	14
5.- Caracterització del projecte	15
5.1.- Principis i eixos del Projecte Bilingüe	15
5.2.- Educació bilingüe	16
5.3.- Recursos pedagògics i educatius disponibles	20
5.4.- Educació conjunta	22
6.- Accions i recursos necessaris per a desplegar el projecte	26
6.1.- Admissió d'alumnes	27
6.2.- Equip docent	28
6.1.1. Tipologia de docents	28
6.1.2. Perfil professional	29
6.1.3. Funcions educatives	30
6.3.- Organització i gestió	31
6.4.- Formació permanent i assessorament	33
7.- Recursos i materials	35
8.- Recerca i avaluació	37
Referències	38

PRESENTACIÓ DEL DOCUMENT

El Projecte Bilingüe de Tres Pins per a l'alumnat sord datava de l'any 1998 i, tot i haver estar actualitzat el curs 2007-08, el Claustre va considerar necessària una nova revisió, recollida en el present document.

El document original del 1998 s'articulà a partir de:

- La definició, el gener de 1997, per part del Departament d'Ensenyament de la Generalitat i de l'Institut Municipal d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona, de les dues modalitats d'escolarització per a nens i nenes sords -oral i bilingüe-, i els centres de primària i secundària que podrien aplicar-les.
- Projecte Educatiu de Centre (PEC) de l'any 1992 que recollia els trets d'identitat de l'escola respecte a l'educació dels nens sords.

En tant que projecte viu, ha anat evolucionant degut a modificacions sorgides de la pràctica i la reflexió de tota la Comunitat Escolar, modificacions tant de caràcter conceptual com pràctic i que han fet inevitable la revisió del document en dos moments: el curs 2007-08 i el curs 2012-13. La redacció d'aquesta última revisió es realitza entre els cursos 2014-15 i 2015-16 i recull les conclusions del debat específic del Claustre, respecte la diversificació en l'atenció a l'alumnat sord, que cal incorporar.

Així doncs, el document actual expressa criteris consensuats per tota la Comunitat Escolar respecte de l'educació bilingüe per a nens sords a l'escola Tres Pins. Donada la complexitat dels temes relacionats amb l'educació dels nens i nenes sords, però, som conscients que caldrà seguir reflexionant i analitzant determinats aspectes en el futur.

Es destaca, en aquest sentit, la importància de diversificar l'atenció a totes les tipologies d'alumnat sord que en els darrers cursos està ingressant a l'escola: des d'alumnes amb implant coclear o amb sordeses amb bon rendiment auditiu i producció parlada, als nens i nenes sords pregons i amb determinades dificultats d'aprenentatge i importants privacions lingüístiques. Precisament també és imprescindible repensar el rol de la llengua de signes, tant pel que fa a contextos com pel que fa al temps d'exposició dels nostres alumnes sords a aquesta llengua.

El text que segueix és una recopilació de les conclusions sorgides fruit del debat del Claustre de mestres i logopedes durant els cursos 2012-13 i 2013-14. L'objectiu és l'actualització del Projecte Bilingüe de Tres Pins pel mètode de les "aproximacions successives" en base al que es manifestà en les sessions de treball i al diagnòstic consensuat:

"L'equip docent de l'escola municipal Tres Pins mantenim el nostre compromís en el desenvolupament d'aquest Projecte Bilingüe en el marc de l'escola ordinària, en un context d'integració i educació conjunta diferenciat dels plantejaments dels centres d'educació especial. Per això volem introduir certes modificacions que ens permetin atendre la situació que actualment hem detectat. Això implica prendre decisions sobre la conveniència de revisar l'estructura organitzativa (agrupaments) i les prioritats en els aprenentatges, inclòs el nivell que els nens sords adquireixen en LSC i en llengua escrita. Els aspectes estructurals que estan en la base de la proposta continuen vigents.

Volem que els alumnes sords estiguin escolaritzats en les condicions de major normalitat possible, que aquesta sigui la seva referència i, al mateix temps, que la resta d'alumnes, i ells, adquireixin els beneficis de l'educació conjunta.”

És evident que cal tenir formulat un Projecte Bilingüe que defineixi quin és el context actual en el que considerem que s'ha de desenvolupar l'atenció a l'alumnat sord bilingüe i que sigui, al mateix temps, l'instrument per a presentar a l'administració educativa i amb el què deixar constància de les necessitats requerides pel seu desenvolupament. Igualment, però, hem de comptar amb que podem fer amb els recursos disponibles per a posar en pràctica allò que creiem necessari i el que cal modificar o adaptar. Per exemple, hem de demanar la incorporació de referents adults sords amb funció docent a l'escola, però que no els tinguem en quantitat suficient en l'actualitat no ha d'impedir desenvolupar el treball. Ells són garants de la qualitat de la LSC i de la construcció de la identitat com a persones sordes dels nostres alumnes sords.

Convé definir els acords estructurals que han de sustentar el desenvolupament i la posada en pràctica del Projecte Bilingüe, és a dir, aquelles línies crucials que emmarquin la planificació i la concreció del treball, els aspectes ideològics quan aportacions significatives i que representin un canvi de model. És a dir, fixar les bases per a poder fer les actuacions tècniques corresponents.

En qualsevol cas, el Projecte Bilingüe forma part del Projecte Educatiu de Tres Pins i, en aquesta mesura, el seu plantejament ha de ser coherent i respectar les directrius que aquest estableix en tot allò que refereix al marc general.

En la mesura que poden haver-hi certes implicacions d'aquest projecte amb altres entitats, a proposta de la inspecció, hem acordat donar a conèixer el present document a la mateixa inspecció educativa i al CREDAC, per si poden fer aportacions susceptibles de ser incorporades o considerades per a la millora del mateix.

1. HISTÒRIA DE L'ESCOLA

L'escola Municipal Tres Pins va nàixer el curs 1984-85, com a conseqüència d'un llarg procés pedagògic que va tenir per fil conductor la normalització de l'ensenyament de l'alumnat sord. L'obertura de l'escola es va produir dins del procés de transformació de l'anomenat Centre Municipal Fonoaudiològic, centre específic per a l'educació d'alumnat sord.

1.1. EL CENTRE MUNICIPAL FONOAUDIOLÒGIC

L'edifici del Centre Municipal Fonoaudiològic, que és l'actual de Tres Pins, es va inaugurar l'any 1970 a Montjuïc, però l'atenció als nens sords per part de l'Ajuntament de Barcelona s'inicia fa més de 200 anys. Aquesta atenció va començar al Saló de Cent del mateix Ajuntament l'any 1800 i va prendre diversos enfocaments i emplaçaments en els anys posteriors: "Escola Municipal de Sord-muts" (1843), "Escola Municipal de Cecs, Sord-muts i Anormals" (1910), "Escola Municipal de Sord-muts", a Vil·la Joana (1917) i a la Bonanova (de 1940 a 1970).

Aquestes experiències en l'educació dels infants sords tenien en comú que es desplegaven en l'àmbit de l'educació especial i, per tant, el currículum que s'hi desenvolupava era diferent al de les escoles ordinàries. També, l'abordatge educatiu es feia exclusivament en llengua oral. La llengua de signes, si bé es tolerava en determinades èpoques com a mitjà de comunicació particular entre els alumnes sords, no estava considerada com a llengua.

El Centre Municipal Fonoaudiològic, en els primers anys, acollia els alumnes d'arreu de la ciutat i rodalies en règim d'educació especial, des del moment del diagnòstic, 3-4 anys, fins als 17-18. El currículum que es treballava era específic i amb poca connexió amb el de la població escolar oïdora.

A més dels professors de sords que treballaven les àrees curriculars, on la llengua oral i el desenvolupament de la parla eren les prioritats, el centre comptava amb un equip de professorat especialitzat en tallers (impremta, confecció, ceràmica, ...).

A finals dels anys 70, i dins del corrent que qüestionava l'ensenyament especial, el professorat del centre va impulsar una reforma de plantejaments que tenia com a objectius la integració escolar i la normalització acadèmica de l'alumnat sord. Aquests eren, en aquell moment, els dos eixos orientadors principals de l'acció educativa que coincidien en el temps amb les experiències d'integració dutes a la pràctica per altres institucions de sords de Barcelona i del país.

En aquesta línia, l'administració educativa municipal endegà, a començaments dels anys 80, un procés de transformació del Centre Municipal Fonoaudiològic.

Primerament, amb els professionals del propi centre, l'any 1982, es va crear el primer "Equip d'Integració" que estava format per logopedes itinerants que atenien les necessitats educatives dels nens sords integrats a les escoles de la seva zona i que pertanyien a la xarxa públiques de la ciutat.

En aquest context, conseqüentment, va aparèixer la idea de transformar l'escola especial, "el Fono", en una escola ordinària d'integració preferent de sords, d'aquí sorgeix "Tres Pins" i es crea una nova escola pels nens oïdors del barri.

1.2. ESCOLA INTEGRADORA

A l'inici, al 1984, Tres Pins estava formada per:

- Una classe de Parvulari 4 anys, una de Parvulari 5 anys i una de 1r d'EGB; cadascuna d'elles amb 25 alumnes, dels quals un o dos eren sords.
- Unes 10 aules específiques formades per entre 6 i 9 alumnes sords que cursaven diferents nivells de l'EGB adaptada.

En la pràctica, les classes d'integració i les aules específiques s'articulaven com dues escoles que convivien en un mateix edifici. La llengua vehicular utilitzada pels alumnes sords era la llengua oral: catalana en les classes d'integració i castellana a les aules específiques. La llengua de signes (LSC), a la que encara s'anomenava "llenguatge mímic", era tolerada com a mitjà de comunicació privat entre els nois i noies de les aules específiques i en les situacions en les que servia per a la resolució de conflictes.

Els alumnes sords integrats estaven a la classe ordinària amb el mestre tutor durant la major part de la jornada escolar. L'atenció específica a les seves necessitats educatives es limitava a una hora diària de treball de llengua oral a càrrec del logopeda. El model d'atenció era similar al que realitzava l'Equip d'Integració del "Fono", és a dir, un o dos nens sords per aula i 4-5 hores d'atenció logopèdica setmanals bàsicament fora de la classe i individual.

La modalitat educativa de l'escola descrita anteriorment va començar a ser qüestionada per mestres i logopedes en els espais comuns de reflexió, coordinació i formació. En aquests espais s'analitzaven les necessitats educatives de l'alumnat sord i es promovia un model educatiu de caràcter constructivista. Tant en les aules d'educació especial com en les d'integració es constatava un lent desenvolupament de la llengua oral dels alumnes i un alt grau de desinformació, que comportava un accés lent i deficitari al currículum a més de dificultats relacionals i emocionals.

Partint d'aquesta situació un grup de professionals va iniciar la introducció de signes en el seu treball amb els nens sords com a mitjà de comunicació i com a vehicle d'ensenyament - aprenentatge. Es començava utilitzant els signes de la llengua de signes catalana (LSC) en el context d'un input bimodal: el discurs està organitzat segons l'estructura i la sintaxi de la llengua oral acompanyat i reforçat pels signes de la LSC.

La hipòtesi de treball era que una modalitat comunicativa signada permetria normalitzar la situació educativa dels alumnes sords ja que els donaria opció a poder participar i interactuar de manera natural, a copsar la informació i els continguts escolars i a generar llenguatge espontàniament. Les primeres experiències es van desenvolupar en les aules específiques on les problemàtiques abans esmentades eren més evidents.

La competència en llengua de signes dels docents implicats era, aleshores, baixa; sabien allò que els propis alumnes els ensenyaven i, a més, s'aplicava en modalitat bimodal. L'any 1988 s'organitzaren des del centre els primers cursos de LSC per a professionals i famílies interessades. L'any següent la institució contractà una persona sorda - mestra, logopeda i professora de LSC -, per ensenyar llengua de signes als alumnes implicats en les primeres experiències bimodals.

La incorporació del codi signat va tenir efectes positius que estimularen l'ampliació i consolidació dels aprenentatges. Des del primer moment va permetre que la relació entre els nois i els docents evolucionés de manera positiva i enriquidora. En els aprenentatges escolars va aparèixer una millora de l'interès dels alumnes per aprendre, donat que la modalitat signada permetia una major comprensió i una evolució en l'adquisició dels continguts del currículum respecte dels anteriors enfocaments. També va créixer el respecte i la interrelació amb els companys oïdors, els quals van redescobrir uns companys que aprenien les mateixes coses que ells, però mitjançant una modalitat comunicativa diferent.

L'enriquiment de les experiències bimodals i el procés de reflexió sobre la pràctica docent ens obligà a replantejar, però, una sèrie de modificacions en l'evolució de la modalitat. La creixent formació en llengua de signes dels professionals i, sobre tot, la coordinació amb professionals sords ens va fer adonar-nos que el bimodal era, possiblement, una estratègia útil en determinades situacions d'aprenentatge de la llengua oral i de la llengua escrita en tant que fa visible l'estructura interna de la llengua oral, però, donat que no és una llengua, no resolía molts dels aspectes plantejats en la nostra primera hipòtesi de treball en la què postulàvem la importància de l'adquisició primerenca d'una primera llengua de comunicació i representació.

1.3. ESCOLA MUNICIPAL TRES PINS: ESCOLA BILINGÜE

Així va prendre força el concepte d'educació bilingüe, l'ensenyament-aprenentatge de la llengua de signes i de la llengua oral, però no usant-les simultàniament. A l'escola augmentà el nombre d'alumnes atesos en modalitat signada i el nombre d'hores lectives de la docent sorda. També s'incrementà l'abordatge curricular des de la LSC i es va anar consolidant la figura logopeda-mestre de sords que interpretava i adaptava els continguts del currículum dins l'aula del grup-classe.

A finals del curs 1993-94 el CREDAC elaborà una proposta de concentració i agrupament d'alumnes sords en diverses escoles públiques de Barcelona. En aquesta proposta s'estableix que l'escola Tres Pins s'encarregui d'atendre l'alumnat sord que els responsables orientin cap a l'escolarització bilingüe en règim d'integració.

Per iniciar aquesta nova etapa d'escolarització bilingüe es va dissenyar la següent organització:

- Agrupament de nens sords (entre 3 i 4) en un mateix nivell ordinari, modificant l'oferta de places per a alumnes oïdors.
- Intervenció educativa coordinada entre els diversos professionals que participaven en cada agrupament:
 - Mestra-tutor de l'aula ordinària: Responsable de tot el grup-classe.
 - Logopeda-cotutor de l'agrupament: Intervenia a l'aula ordinària durant tot l'horari lectiu que l'agrupament compartia amb els companys oïdors. Havia de ser competent en llengua de signes amb les funcions de traduir, interpretar i adaptar tot el que succeïa a l'aula ordinària i actuava de professor de suport per als alumnes sords. Coordinava la seva intervenció amb el mestre tutor.
 - Logopeda-professor sord de LSC: Intervenia únicament en grup específic, que podia ser flexible-internivell, i la seva funció era la de promoure l'adquisició de la LSC.

- Logopeda de treball oral: Responsable del treball específic del desenvolupament de la llengua oral (parla i audició). Actuava amb el nen individualment i en petit grup.

Amb aquest disseny organitzatiu inicial, el setembre de 1994 es van crear dos agrupaments de 4 alumnes sords cada un, un a la classe de Parvulari 3 anys i l'altre a la classe de 1r de primària.

En els següents anys van augmentar els agrupaments i van ampliar-se els ja existents. Era el començament d'un nou període en la història de l'escola municipal Tres Pins i del CREDAC Pere Barnils, caracteritzat per la recerca de respostes didàctiques i organitzatives en el camí de consolidar i millorar l'oferta pedagògica de l'escola bilingüe (Projecte Bilingüe 1998).

2. FONAMENTS TEÒRICS DEL BILINGÜISME PER ALS ALUMNES SORDS: LLENGUA DE SIGNES-LLENGUA ORAL

La defensa del bilingüisme com a modalitat educativa per als nens sords respon a la conceptualització de les persones sordes en tant que pertanyents a una comunitat amb llengua pròpia que s'han conformat al llarg de la història per la seva visió del món des de l'experiència visual, és l'enfocament sociocultural.

En tots els països on es duen a terme experiències educatives bilingües es parla d'Educació Bilingüe, i fins i tot d'Educació Bicultural, ja que s'inclou la valoració dels aspectes culturals de la comunitat sorda. Òbviament, aquesta és l'opció que defensa la dita comunitat (v. "Guía de Educación Bilingüe para niños y niñas sordos". CNSE; 2002).

Per tant, el bilingüisme, en l'educació de l'alumnat sord, parteix de la base que els nens sords són locutors naturals d'una llengua que s'articula a la seva experiència del món i a les seves capacitats de comprensió i expressió: la llengua de signes. Encara que tenen una discapacitat auditiva no han de ser considerats com a persones discapacitades pel que fa a l'adquisició de llenguatge si aquesta es potencia a través d'una llengua visual i manual.

Així doncs, i per la seva qualitat visivomaneal, les llengües de signes permeten l'adquisició cronològicament normal del llenguatge per part dels nens sords si es donen les condicions d'ús necessàries.

En aquest sentit, citem a continuació, al Departament de Cultura Direcció General de Política Lingüística que en un dels fulletons divulgatius de la llengua de signes diu:

"La llengua de signes catalana, coneguda habitualment per la sigla LSC, és emprada per unes 25.000 persones, entre persones signants i també les persones oients que s'hi relacionen: familiars, amistosats, ensenyants, intèrprets. La LSC, com les altres llengües de signes, aconpleix totes les funcions comunicatives, amb estructures lingüístiques específiques, que es produeix en modalitat gestual i visual. Com tota llengua viva, té unes característiques pròpies i evoluciona constantment. Interactua amb altres llengües, en rep influències i incorpora nous conceptes culturals i científics per adequar-se a la societat del coneixement. El desconeixement ha fet que, fins fa poc, es pensés que les llengües de signes eren meres gesticulacions, una mena de mímica. La LSC és capaç d'expressar la infinitat de pensaments que la ment humana pugui imaginar. Amb la LSC podem expressar els nostres sentiments, explicar un conte, ensenyar ciència o fer poesia. L'aprenentatge i l'ús de la llengua de signes contribueixen a la plena integració social de les persones sordes signants. També és un enriquiment lingüístic i cultural per a tothom, que eixampla el patrimoni i les capacitats comunicatives de tota la ciutadania, sorda signant, sorda oralista i també oïdora."

Ahora, es fa indispensable citar, en tant que recent, el grup d'investigació nord-americà format per persones sordes i oïdores, Tom Humphries, Poorna Kushalnagar, Gaurav Mathur, Donna Jo Napoli, Carol Padden i Christian Rathmann (2014), que en el seu article "Garantir l'adquisició del llenguatge

per part dels nens sords: Què poden fer-hi els lingüistes? “ (*Ensuring language acquisition for deaf children: What linguists can do*)¹ afirmen:

“L’adquisició de la primera llengua es produeix de forma majorment natural i amb èxit en els primers anys de vida; si un nen no està exposat a una llengua accessible o que pot aprendre de forma regular i freqüent abans de l’edat d’uns cinc anys, aquest nen és poc probable que alguna vegada utilitzi una llengua amb la fluïdesa dels nadius en tots els aspectes de la gramàtica (Lenneberg, 1964, 1967; Mayberry, 1994, 1998; Hall i Johnston, 2009 i Hudson i Newport, 2009).

[...] Diversos estudis de nens sords que no van rebre una llengua accessible fins després del període crític abans dels cinc anys, a causa de la falta d’audiòfons (Curtiss, 1994; Grimshaw et al., 1998), o perquè se’ls va negar la llengua de signes (Mayberry i Fischer, 1989; Emmorey i Corina, 1990; Newport, 1990; Emmorey, 1991; Mayberry i Eichen, 1991 i Wood, 2007, 2011, entre molts d’altres) mostren una reducció en la seva competència lingüística. Els nens sords que van ser exposats primer a una llengua accessible (és a dir, una llengua de signes) a diferents edats mostren diversos graus de domini de la llengua a mesura que envelleixen, essent els aprenents primerencs millors que els tardans, de manera global (Newport i Supalla, 1987; Johnson i Newport, 1989; Newport, 1990, 1991; Boyes Braem, 1999; Galvan, 1999; Helmuth, 2001; Newport et al., 2001; Singleton i Newport, 2004; Morford i Hänel-Faulhaber, 2011; Wood, 2011; Cormier et al., 2012 i Skotara et al., 2012).”

Atès que la llengua de signes reuneix totes les característiques de les altres llengües naturals i permet els usos i funcions propis de qualsevol altra llengua completa, pot esdevenir, des de les primeres edats dels nens sords, en una llengua funcional de representació mental i de comunicació.

Cal recordar que els nens i nenes sords, com els seus iguals oïdors, necessiten el llenguatge des de la seva primera infància i també els pares i adults que els envolten. Uns i altres necessiten una llengua funcional de comunicació a través de la qual donaran nom a persones, objectes i sentiments que comparteixen.

Aquesta fàcil adquisició i funcionalitat de la llengua de signes des de la primera infància dels nens sords fa que, en els programes bilingües, sigui considerada com a primera llengua de comunicació i d’aprenentatge. Tanmateix, la majoria de nens sords neixen en famílies oïdores que habitualment no han tingut contacte anterior amb la llengua de signes. Per això, en els programes bilingües, es fa indispensable posar una atenció especial en facilitar a través de l’acollida familiar i l’atenció primerenca l’oferta d’aprenentatge de la llengua de signes als nens sords i les seves famílies des de les primeres edats de l’etapa infantil.

A partir de l’experiència comunicativa positiva viscuda pels nens sords i les seves famílies a través de la llengua de signes, els programes bilingües es plantegen també l’aprenentatge de la llengua oral de la comunitat on viuen. La competència en la llengua oral de la comunitat resulta assolible en graus força diferents per part d’uns o altres infants sords, però en la mesura en que resultarà un instrument important per la relació amb l’entorn i per a l’accés a la informació, els programes bilingües preveuen determinar els objectius adequats a cada alumne i moment educatiu.

¹ L’article va aparèixer a la prestigiosa revista *Language* de la Societat Americana de Lingüística (LSA). Hem triat aquest grup d’autors, d’entre un ampli ventall que defensa l’adquisició primerenca de la llengua de signes en els nens sords, per la seva actualitat.

En l'ensenyament-aprenentatge de la llengua oral pot aprofitar-se l'experiència lingüística adquirida pel nen en l'adquisició de la llengua de signes (representació de conceptes, estructura de diàleg, anticipació i evocació de fets i situacions, etc...) tot afegint, a més, en funció de les possibilitats de cada nen sord, recursos i continguts o estructures específicament lligats a l'aprenentatge de la llengua oral. En qualsevol cas el Projecte Bilingüe destaca la importància que els alumnes sords desenvolupin la capacitat de lectura i d'escriptura necessàries per a l'accés a la informació i a la cultura.

Tot utilitzant la llengua de signes com a llengua vehicular per als aprenentatges, l'escolarització bilingüe es proposa que els alumnes sords accedeixin als continguts educatius previstos al currículum general amb el mínim possible de restriccions, posant l'accent en l'adaptació de les vies d'accés a la informació més que no pas en la modificació de continguts d'aprenentatge.

L'educació bilingüe, com veiem, no es basa en la suma de dues llengües. Es tracta d'un continuïum entre ambdues, que pot anar des de la bona competència en totes dues fins la competència mínima en algunes de les habilitats lingüístiques bàsiques, també de totes dues.

Partint d'aquesta idea l'Educació Bilingüe, llengua de signes-llengua oral, promou que, pel que fa al desenvolupament lingüístic, els nens sords no han de ser només subjectes i objectes de reeducació del llenguatge. S'entén que, amb la llengua de signes com a mitjancera, els nens sords fan una adequada adquisició del llenguatge.

Conseqüentment, la llengua de signes, en tant que llengua 1, ha de ser l'instrument per a la construcció del coneixement, l'eina per a la instrucció del col·lectiu dels nens sords, la llengua vehicular per a accedir plenament al currículum. La llengua oral es configura com a segona llengua, amb la doble vessant escrita i oral.

La llengua 1 actua novament de mitjancera per a l'aprenentatge de la llengua escrita en tant que vessant de la llengua 2. Per tant té un recorregut específic, però no s'enfoca des d'una perspectiva rehabilitadora ja que les característiques de l'aprenentatge no es vinculen a dificultats del nen, sinó al fet de tractar-se d'una segona llengua.

El desenvolupament de la parla que, aquest sí, té un recorregut que precisa de reeducació logopèdica, no ha de vincular-se al desenvolupament lingüístic general, cognitiu i curricular.

Per tot això l'Educació Bilingüe no s'entén només com a un conjunt d'estratègies per atendre la diversitat o les necessitats educatives especials. Això ho és exclusivament pel que pertoca a la rehabilitació de la llengua oral en els seus aspectes de parla i audició.

L'Educació Bilingüe no precisa únicament d'un seguit de recursos educatius sinó també, i el que és més important, d'una estructura i organització educatives que la garanteixin, que la configurin en el context d'una Escola Bilingüe per als alumnes sords. Això vol dir que aquesta estructura ha d'assegurar l'adquisició de la llengua de signes en tant que llengua 1 i significa que el context lingüístic ho ha de permetre.

Aquest context es basa en dos característiques organitzatives imprescindibles:

- L'agrupament de nens sords en un mateix nivell-classe. Aquest ofereix la possibilitat d'aprendre i interactuar entre iguals i de tenir diversos interlocutors signants.

- La competència en LSC dels docents directament implicats en l'atenció als agrupaments, les logopedes.

D'altra banda, per a assegurar l'aprenentatge significatiu de l'alumnat sord, és necessari que docents i alumnes comparteixin una llengua que els permeti una comunicació totalment espontània i natural.

El Projecte Educatiu de l'escola Tres Pins, a través del desplegament al Projecte Bilingüe, preveu que es donin aquestes condicions i, per tant, es dota d'una organització i estructures flexibles que impregnen el fer de tot el Claustre i de la Comunitat Escolar, entre d'altres.

- Diferents graus de competència en LSC dels docents.
- Treball per agrupaments flexibles.
- Ensenyament de la LSC als alumnes oïdors.
- Coordinació específica dels docents pel seguiment dels agrupaments.

I tot això sense deixar de posar tot l'afany en l'ensenyament de la llengua 2, la llengua oral, en la mesura de les capacitats de cada nen sord i atenent la seva diversitat en aquest camp.

En conclusió, l'Educació Bilingüe, llengua de signes-llengua oral, ha de portar-se a terme en escoles bilingües i s'ha d'entendre també com a bicultural i des d'una perspectiva social, en tant que minoria lingüística que precisa d'un sistema escolar que garanteixi l'adquisició/aprenentatge de totes dues llengües i la incorporació als dos grups culturals del seu entorn, la comunitat sorda i la societat oïent.

L'educació bilingüe, en el marc de l'educació conjunta, preveu un nombre òptim d'alumnes sords a les aules ordinàries que permeti l'activitat cooperativa en els aprenentatges dels alumnes sords. Al mateix temps el centre, en funció de les singulars característiques dels diferents agrupaments i de les diferents àrees curriculars, organitza l'agrupament i l'emplaçament concret d'alumnes sords i oïdors al llarg de l'horari escolar, sense descartar el treball entre agrupaments intercicle si és necessari.

Com s'ha destacat en diversos treballs, i es posa de manifest en les experiències bilingües escolars arreu del món, les condicions de desenvolupament d'aquests programes són especialment transcendents per a garantir-ne l'èxit en l'educació de l'alumnat sord. Així caldrà considerar, si més no, els aspectes següents:

- La participació d'alumnes sords en un programa d'escolarització bilingüe ha de respondre a una opció voluntària dels pares, podent comptar aleshores amb la seva participació activa en el procés educatiu.
- El programa bilingüe necessita del decidit suport institucional de l'administració educativa, que garanteixi la seva continuïtat a través de la difusió del projecte i de la dotació adequada de recursos humans, materials i formatius.
- És necessari que el conjunt de la comunitat escolar (professorat, alumnat, personal de serveis i famílies del centre educatiu) reconegui la llengua de signes com a llengua completa i funcional, transmetent-ne a tot l'alumnat una imatge de llengua valorada.
- Garantir als pares la formació en llengua de signes continuada i suficient des de l'inici de l'educació dels alumnes per tal que pugui esdevenir des de la primera infància llengua real de comunicació.

- S'ha de garantir que l'alumnat sord del centre disposi de contextos plurals en llengua de signes i tingui models lingüístics competents entre els quals cal comptar amb usuaris nadius de LSC, alhora que es dugui a terme la formació necessària per tal que el conjunt del professorat accedeix a una competència funcional en LSC. En aquest sentit la presència de persones sordes entre el personal docent i de serveis del centre permet afavorir, al mateix temps, un bon desenvolupament lingüístic de l'alumnat, un model per a les famílies i la construcció d'una autoimatge positiva i d'identitat dels alumnes com a persones sordes.
- S'ha d'avançar en l'oficialització del currículum de la LSC elaborat el 2010 per un grup de professionals del CREDAC Pere Barnils i que, actualment té caràcter provisional. La previsió és posar-lo en marxa de forma immediata. Això ha de permetre la regularització del seu ensenyament i entendre la LSC com la necessària adequació curricular pels alumnes sords, ja que n'és la llengua 1. Alhora regularà la relació de la llengua de signes amb les altres llengües en ús al l'escola.

3. CONTEXT LEGISLATIU VIGENT ENTORN LA LLENGUA DE SIGNES EN EDUCACIÓ

Actualment, la llengua de signes catalana es troba en una fase de normalització i normativització important que l'està situant lentament en el lloc que li correspon. Aquesta llengua, durant molt de temps gens valorada i apartada de l'escola, ha viscut restringida a l'àmbit de la comunicació informal i per això requereix d'un esforç notable a tots els nivells per realitzar una bona descripció i actualització del seu corpus lingüístic, així com un esforç important de formació i divulgació en tots els àmbits.

Actualment, i des de l'any 2005, la llengua de signes catalana compta amb una gramàtica bàsica compendiada que ha de servir per facilitar la seva normativització i el seu ensenyament en l'àmbit escolar.

En els darrers anys han estat moltes les actuacions en l'àmbit legislatiu que s'han realitzat en favor de la llengua de signes mitjançant recomanacions, resolucions i lleis que, des de diferents organismes internacionals i governs, que reconeixen la importància de la llengua de signes i recomanen o regulen la seva inclusió en l'àmbit educatiu. Entre les més destacables i seguint un ordre cronològic podem destacar les següents:

- L'Organització de les Nacions Unides, en la seva Resolució 48/96, de 20 de desembre de 1993, es refereix a la conveniència d'emprar la llengua de signes en l'àmbit educatiu, familiar i comunitari dels nens i nenes sords i a la necessitat de prestar serveis d'interpretació en llengües de signes.
- El 1994, la Conferència Mundial sobre Necessitats Educatives Especials, celebrada a Salamanca i organitzada per la UNESCO, va promulgar el "Marc d'Acció sobre Necessitats Educatives Especials", també coneguda com la Declaració de Salamanca, que recomana als estats membres garantir que tots els sords tinguin accés a l'ensenyament de la llengua de signes del seu país.
- El 30 de juny de 1994 el Ple del Parlament de Catalunya va aprovar per unanimitat la Resolució 163/IV, sobre la promoció i difusió del llenguatge de signes català, que en l'exposició de motius constata:

"... la importància del llenguatge de signes i la necessitat de ser conegut i après pels sords profunds a l'hora del seu desenvolupament personal, educatiu i social a Catalunya" i "que el bilingüisme en l'àmbit de l'ensenyament és un objectiu prioritari per a la integració de les persones amb deficiències auditives a la societat i al món del treball i de la cultura de Catalunya", i, finalment, va instar al Consell Executiu a que "adopti el bilingüisme, llenguatge oral/llenguatge de signes, progressivament en l'àmbit de l'educació a Catalunya".
- Posteriorment, el 17 de març de 2003, la Recomanació 1598 de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa, sobre la protecció de les llengües de signes als estats membres, a més de reconèixer el valor de les llengües de signes com a expressió de la riquesa cultural europea i afirmar que constitueixen un element del patrimoni, tant lingüístic com cultural, d'Europa, recomana al Comitè de Ministres que encoratgi els estats membres a promoure un seguit de mesures en favor de la llengua de signes, entre les quals es poden destacar les següents:

“... reconèixer formalment les llengües de signes del seu territori; oferir a les persones sordes la lliure elecció entre ensenyament oral o bilingüe amb llengua de signes i incloure formació en relació a la llengua de signes en l'ensenyament general secundari així com promoure obres didàctiques en relació a les seves llengües de signes.”

- En l'àmbit estatal, les Corts espanyoles van aprovar per unanimitat la Llei 27/2007, de 23 d'octubre, per la qual es reconeix la llengua de signes espanyola (LSE) i la llengua de signes catalana, que regulen els mitjans de suport a la comunicació oral de les persones sordes, amb discapacitat auditiva i sordcegues.
- L'Estatut d'autonomia de 2006 (art. 50.6) preveu que “els poders públics han de garantir l'ús de la Llengua de Signes Catalana (LSC) i les condicions que permetin assolir la igualtat de les persones amb sordesa que optin per aquesta llengua, que ha d'ésser objecte d'ensenyament, protecció i respecte”.
- I així, el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei 17/2010, de 3 de juny, de la Llengua de Signes Catalana, que en els seus articles 5 i 6 diu:

“Els serveis públics educatius garanteixen la informació a les mares, els pares o els tutors d'infants sords i sordcecs sobre les modalitats educatives disponibles per a llur escolarització, perquè puguin escollir lliurement entre la modalitat educativa oral, en què la llengua oral és la llengua vehicular, o la modalitat educativa bilingüe, en què la llengua de signes catalana és la llengua vehicular, juntament amb l'aprenentatge de les llengües oficials a Catalunya.

En l'àmbit escolar, es garanteix l'aprenentatge de la llengua de signes catalana en la modalitat educativa bilingüe, en què és llengua vehicular d'ensenyament juntament amb el català, com a llengua pròpia i vehicular del sistema educatiu, i les altres llengües orals i escrites oficials a Catalunya.

El departament competent en matèria d'educació, per mitjà dels plans d'estudis generals, ha de difondre l'existència de la llengua de signes catalana i fomentar el respecte pels valors de la diversitat lingüística.

El departament competent en matèria d'educació ha d'establir els plans de formació específics per al personal docent que hagi d'atendre alumnes en llengua de signes catalana i la certificació d'aquesta formació.

El Govern ha de prioritzar els acords de recerca sobre la llengua de signes catalana amb l'Institut d'Estudis Catalans i les universitats, sens perjudici que s'hi pugui arribar amb altres institucions o entitats que també realitzin activitats de recerca en aquest àmbit.”

- L'any 2012 el Govern de la Generalitat de Catalunya va crear el Consell Social de la Llengua de Signes Catalana com a òrgan d'assessorament, consulta i participació social en la política lingüística del Govern en relació a la llengua de signes catalana².

² El Consell Social de la Llengua de Signes Catalana depèn de la Direcció General de Política Lingüística del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. El juny de 2015, aquest Departament atorgà a l'escola Municipal Tres Pins el I Premi LSC de Foment de la Llengua de Signes Catalana, un guardó institucional que té com a objectiu reconèixer persones, entitats i iniciatives que contribueixen al foment, la difusió i el prestigi de la llengua de signes catalana.

4. CONTEXT RELACIONAL: ESCOLA TRES PINS-CREDAC

El desenvolupament de la modalitat educativa bilingüe per als alumnes sords parteix, com ja s'ha explicat en el capítol 1 sobre la història de l'escola, de l'anàlisi de la pràctica en el marc de l'educació especial i de diversos processos de reflexió institucional conjunta Tres Pins-CREDAC.

Al llarg dels cursos s'han anat articulant a l'Escola Tres Pins, i en col·laboració amb el CREDAC, un seguit d'actuacions per dos motius:

- L'alt nombre d'alumnes sords amb que sempre ha comptat l'Escola ha precisat d'una dotació superior de recursos personals al d'altres centres d'agrupament.
- La introducció de la llengua de signes en l'acció educativa pels nens sords amb anterioritat a la pròpia creació dels CREDA va configurar el seu funcionament com a escola bilingüe i, per tant, els professionals especialitzats no només feien i fan tasques de logopèdia cap a la llengua oral, sinó que sempre han desenvolupat la vessant de suport curricular pels nens sords.

Els logopedes que desenvolupen la seva feina a Tres Pins per a l'atenció als alumnes sords pertanyen al CREDAC i són assignats de manera estable a l'escola. Això comporta que aquest col·lectiu hagi de fer simultània la seva pertinença a dues estructures organitzatives cadascuna de les quals requereix la seva participació en diversos grups o equips de treball.

Per a coordinar el context d'intervenció de les logopedes i altres serveis del CREDAC es va redactar, conjuntament, un "Marc d'acords", amb participació de la Inspecció Educativa, en el que es concretava la manera d'organitzar la intervenció per a l'atenció dels alumnes sords atenent a les característiques del model bilingüe, d'aquesta manera es defineixen les necessitats i els recursos, que són concretats cada curs.

La coordinació és imprescindible en la mesura que correspon al CREDAC resoldre les necessitats de personal, les substitucions de logopedes i el seguiment i atenció psicopedagògica per això anualment es programen les trobades necessàries dels equips directius respectius per a dur a terme aquesta coordinació.

5. CARACTERITZACIÓ DEL PROJECTE

La modalitat d'escolarització bilingüe pretén potenciar les capacitats comunicativo-lingüístiques, cognitives i socio-afectives de l'alumnat sord mitjançant la utilització en el marc escolar ordinari i amb la llengua de signes catalana com a primera llengua de comunicació i d'aprenentatge. Considera aquesta com un instrument lingüístic valuós per facilitar els processos d'ensenyament i aprenentatge que vehiculen el currículum educatiu i, per tant, com a una eina important que contribueix a assolir les competències bàsiques de l'educació obligatòria.

L'Escola Municipal Tres Pins és una de les pioneres en assumir el desenvolupament de l'educació bilingüe, llengua de signes-llengua oral, per a l'alumnat sord. De fet, a Catalunya, l'educació de l'alumnat sord en modalitat bilingüe és relativament recent. Les primeres experiències bilingües es posen en marxa en alguns centres específics de sords, o centres ordinaris d'agrupament d'alumnat sord, a partir de les darreres dècades del segle XX. Entre aquestes s'hi troba l'Escola Municipal Tres Pins.

Tanmateix cal destacar també que la majoria d'experiències d'educació bilingüe s'ha desenvolupat en centres específics per a l'alumnat sord, com per exemple als països nòrdics europeus on tenen lloc les més reconegudes. L'Escola Municipal Tres Pins opta, però, per promoure la modalitat bilingüe en l'entorn ordinari, el que anomenem educació conjunta, que afavoreix la convivència en la mateixa aula d'alumnat sord i oïdor i on els intercanvis lingüístics es vehiculen pel mestre/a en llengua oral a l'alumnat oïdor, i en llengua de signes a l'alumnat sord per un docent especialitzat.

El Projecte Educatiu de l'escola dona cabuda i context al desenvolupament del Projecte Bilingüe tant en el que fa als aspectes lingüístics com en els d'educació conjunta i estableix els compromisos per a donar-li continuïtat definint les exigències que a tots els actors implicats corresponen, en tots els aspectes necessaris, per al seu desenvolupament.

Aquest projecte bilingüe l'entendem com a una modalitat educativa singular per a l'atenció dels alumnes sords, és a dir, no s'ha d'entendre com una manera d'atendre la diversitat o els dèficits dels sords, sinó com a una modalitat educativa, cosa que implica que la manera d'abordar-ho no és únicament disposar dels recursos corresponents, sinó de planificar una atenció basada en les necessitats i els drets de les persones sordes. La LSC requereix ser considerada com a llengua plena i pròpia en relació als signants sords i, per tant, han de poder accedir-hi amb normalitat, com a qualsevol altre usuari nadiu, a la seva pròpia llengua.

5.1. PRINCIPIS I EIXOS DEL PROJECTE BILINGÜE

Els principis bàsics que orienten la modalitat comunicativa bilingüe són:

- Ús conjunt, però no simultani, de la llengua de signes i de les llengües orals com a vehicles de comunicació i d'accés al currículum.
- Objectiu principal d'assoliment de la màxima competència lingüística en ambdues llengües.
- La llengua de signes s'incorpora com a àrea objecte d'estudi en el currículum de l'alumnat sord equiparada a la resta d'àrees.

- Donades les característiques de l'alumnat sord, la competència en llengua de signes que assolirà l'alumne/a serà normalment superior a la de la llengua oral. No resulta, per tant, un bilingüisme equilibrat. Es considera la llengua de signes com a primera llengua i la llengua oral com a segona llengua.
- La llengua oral, és a dir la L2, es treballa en el vessant escrit amb tot l'alumnat sord a partir de la llengua de signes, la L1. Pel que fa al treball de la parla (i l'audició), l'atenció es diversifica segons les característiques de cada un dels nens sords quan a comportament auditiu i de comprensió i producció oral parlada.
- La llengua de signes s'utilitza com a llengua de comunicació i d'aprenentatge i també com a eina metalingüística per a l'aprenentatge de la llengua oral, principalment en la seva forma escrita tot explicant com funciona aquesta per contrast entre les respectives estructures.
- L'abordatge bilingüe implica també incorporar a l'àrea de llengua de signes continguts culturals i socials relatius a la comunitat de persones sordes signants, és a dir, l'enfocament bicultural, amb l'objectiu de desenvolupar la identitat com a persona sorda.

Per posar en pràctica aquest principis, l'Escola Municipal Tres Pins aporta un marc educatiu ordinari afavoridor de la normalització social i curricular de l'alumnat sord.

Els tres eixos, doncs, d'aquest projecte són:

- 1.-Modalitat educativa.** L'abordatge global s'ha de fer des de la perspectiva d'una modalitat educativa singular i no únicament com a una manera d'atendre la diversitat des de la discapacitat, incorporant el concepte de diversitat cultural.
- 2.-Educació bilingüe.** Convivència i ensenyament de dos codis lingüístics diferents: la llengua de signes i la llengua oral, valorats i utilitzats per tota la comunitat escolar.
- 3.-Educació conjunta d'alumnes sords i oïdors.** Agrupament dels alumnes sords en els grups-classe adaptant i flexibilitzant l'estructura i l'organització d'una escola ordinària d'educació infantil i primària.

5.2. EDUCACIÓ BILINGÜE

- **Es promou, atenent la diversitat de necessitats i recorreguts educatius, el màxim desenvolupament de les competències dels alumnes sords.**

El Projecte Bilingüe es proposa donar resposta diversificada a les necessitats educatives específiques que els nens sords plantegen en el seu camí d'aprenentatge per això articulen les condicions més favorables pel que fa a l'organització, els recursos i la llengua d'accés als aprenentatges, per tal que els alumnes sords puguin accedir al conjunt de competències que preveu el currículum en les etapes de l'educació infantil i primària. El projecte persegueix que l'escola, des de l'inici a l'acabament de la jornada, sigui comprensiva, significativa i estimulante per als nens sords i permeti desplegar al màxim les seves capacitats cognitives, lingüístiques, afectives, físiques, psicològiques i socials.

- **Es potencia l'aprenentatge en els alumnes sords dels dos codis lingüístics, la llengua de signes i la llengua oral.**

La llengua de signes proporciona una base semàntica essencial per comprendre i conèixer el món, per pensar, valorar i reflexionar; en definitiva, dota de les eines cognitives i lingüístiques bàsiques per a la construcció dels aprenentatges.

El llenguatge oral proveeix d'un codi de representació lingüístic que permet comprendre el codi de la majoria oïdora. És un mitjà d'integració social i genera la possibilitat de l'autoaprenentatge en totes les etapes de la vida.

A l'escola s'entén el bilingüisme com la presència, convivència i l'ensenyament, en relació als alumnes sords, de dos codis lingüístics, la llengua de signes i la llengua oral. Pel que fa a l'ensenyament, la proporció de dedicació a una i altra llengua dependrà de les característiques individuals i el comportament lingüístic i auditiu dels alumnes.

La llengua de signes utilitzada és la llengua de signes catalana (LSC), llengua vehicular per a la majoria de l'alumnat sord i la llengua oral és la llengua catalana, llengua vehicular a Catalunya de l'alumnat oïdor.

- **S'ofereix als alumnes amb sordeses importants l'oportunitat d'adquirir, tan aviat com sigui possible, una llengua completa, la LSC.**

Amb l'ús primerenc de la llengua de signes, els nens amb sordeses importants, severes i pregones, tenen l'oportunitat d'expressar els seus sentiments i opinions, d'accedir a informacions del seu entorn o de contrastar punts de vista, de forma similar a la dels seus companys d'edat. La llengua de signes pot esdevenir així, des de les primeres edats, un vehicle per comunicar-se, per compartir significats i, en definitiva, per pensar i aprendre.

La major part dels nens sords accedeixen de forma tardana al coneixement i a l'ús de la LSC. Això provoca desajustos en la definició dels objectius de l'educació bilingüe per la qual cosa és necessari adoptar mesures efectives que afavoreixin que el nen sord, abans de començar l'escolaritat, pugui tenir un cert coneixement de la LSC.

En cas que el nen o la nena arribin a l'escola amb absència o amb poc bagatge d'aquesta llengua, s'ha de potenciar un marc idoni d'immersió per a l'adquisició de la LSC. Aquest marc ha de contemplar la dinamització de grups d'alumnes sords internivells i la potenciació d'entorns naturals d'ús de la LSC. En el període de l'adquisició de la primera llengua serà fonamental aconseguir la cooperació de les famílies en l'aprenentatge i l'ús de la LSC. Per aquells nens amb greu privació de llenguatge i/o amb dificultats associades a la sordesa (a nivell cognitiu, relacional, emocional...) aquest marc idoni d'adquisició de la llengua de signes haurà de complementar-se amb organitzacions d'agrupament flexibles que més endavant descriurem.

En qualsevol cas, l'enfoc que hem de donar a aquests processos d'adquisició de la LSC han d'estar basats en la planificació d'entorns, el més naturals possibles, d'adquisició de la llengua.

Per aconseguir aquests objectius, esdevé una eina de molta importància el currículum de l'àrea de Llengua de Signes Catalana del qual es disposa d'una versió provisional de l'any 2010 que ha estat elaborat per un grup de professionals del CREDAC Pere Barnils i que defineix el què, el quan

i el com s'ha d'ensenyar i avaluar. Aquesta versió servirà de base per a l'elaboració definitiva del Currículum de la Llengua de Signes Catalana a les diferents etapes educatives. L'elaboració està avalada per la Comissió de Seguiment de la Modalitat Bilingüe (Direcció General d'educació infantil i primària del Departament d'Ensenyament)³.

Tanmateix, es promou l'aprenentatge de la LSC entre la resta d'alumnes oïdors per tal de donar-los instruments bàsics de comunicació amb els seus companys sords, i d'una altra llengua. No es tracta, però, en el cas de l'alumnat oïdor, d'un ensenyament bilingüe pròpiament ja que l'estructura organitzativa de l'escola i els recursos no s'enfoquen en aquest sentit.

- **Es diversifica la intervenció pedagògica, buscant la proporció adequada dels dos codis lingüístics, en funció de les necessitats educatives de l'alumnat sord.**

Els alumnes sords, igual que els seus companys oïdors, són diferents entre ells, per això, uns i altres, no tenen necessitats lingüístiques i educatives idèntiques ni recorren el mateix camí a l'hora d'aprendre. Una diferència destriable entre els alumnes amb diferents graus de sordesa és la seva diferent capacitat d'adquisició i ús funcional de la llengua oral. En el Projecte Bilingüe de l'escola es reconeix aquest fet diferencial i per això es contempla la possibilitat, en l'escolarització dels diferents alumnes sords, de diferents ritmes i prioritats en l'aprenentatge de la llengua oral i la llengua de signes.

El projecte proposa que els nens sords, d'acord amb les seves possibilitats, coneguin la llengua de comunicació de la comunitat, el català, i la utilitzin en diferents contextos. La presència de les dues llengües, si bé conviuen, no és pot dir que sigui idèntica pel que fa als tipus de situacions en les que es donen, ni pel que fa a les persones competents en cada una d'elles. Entenem que l'escolarització bilingüe ha de potenciar l'adquisició de la LSC, promovent-la com a llengua vehicular dels continguts del currículum i, també, ha de promoure l'aprenentatge del català parlat i escrit.

- **S'impulsa l'ensenyament-aprenentatge de la llengua escrita com a segona llengua.**

La llengua oral, en la seva vessant escrita, està definida com a L2 d'aprenentatge per a tots els alumnes sords bilingües per als quals la LSC és L1.

La lectura i l'escriptura en els nens sords no han de ser una fórmula supletòria o complementària de les seves possibles aptituds deficitàries de producció verbal. Es treballa, doncs, a partir de la llengua de signes, sense mediació expressa de la llengua oral.

Entenent que la llengua escrita no és simplement la transcripció del llenguatge verbal, l'accés a ella es realitza a partir de la interacció amb textos significatius i a través de la L1, la LSC.

Això no vol dir que s'obviïn les possibilitats de producció oral de cada alumne en particular: Per aquells alumnes per a qui es valora possible, s'intervé amb caràcter individual i de reforç de la lectura i l'escriptura a partir de l'anàlisi fonètica des de la producció oral en sessions de treball específic.

³ La Comissió de Seguiment de la Modalitat Bilingüe es va crear el curs 2012-2013 i té com a objectius de treball la recollida i organització de criteris tècnics que permetin el seguiment i la millora de l'escolarització dels alumnes amb discapacitat auditiva que opten per la modalitat bilingüe.

Tal com succeeix amb l'alumnat oïdor, pels nens sords, es planteja l'inici del procés d'aprenentatge de la lectura i de l'escriptura des del punt de vista de la construcció de coneixements al voltant de l'escriptura com a sistema de representació del llenguatge.

Tot i que es parteixi de les propostes de la classe, el ritme i la metodologia dels agrupaments de nens sords són diferents, el nombre d'unitats didàctiques pot ser menor i els seus continguts diferents.

Els blocs d'objectius generals fonamentals i seqüenciats serien:

- Aprenentatge i ús de la dactilologia.
- Memorització per producció dactilològica i signada.
- Lectura de diferents tipologies de textos.
- Producció (generació) de textos signats.
- Escripció de textos.
- Reflexió morfosintàctica a partir de la comparació LSC-LE.

• **Prioritats.**

Aquestes tenen caràcter referencial i són les que han de permetre a l'equip prendre les decisions tècniques per a cada alumne o cada agrupament en base a les necessitats i els recursos. Entenem com a prioritats les accions educatives a les què hem d'atendre en el desenvolupament del projecte i que han d'abastar a tots els alumnes sords en tots els nivells:

- Adquisició de la LSC.
- Accés a la llengua escrita (lectura i escriptura).
- Treball de la llengua oral (logopèdia) per a tots els alumnes en tots els nivells.
- Capacitats i competències bàsiques.
- Àrees instrumentals establint les exempcions que corresponguin en cada cas.
- Objectius i continguts bàsics de les àrees.
- Tots els alumnes sords hauran de disposar d'un Pla individualitzat que reflecteixi el seu programa de treball. El PLIN de cada àrea pot ser de caràcter metodològic (ús de la LSC com a vehicle d'ensenyament-aprenentatge) o curricular (adaptació de continguts quan s'escaigui).

Per a la posada en pràctica d'aquests acords es tindran en compte els següents elements:

- Les prioritats a establir estaran en funció del nivell escolar, cicle i etapa.
- La immersió en LSC a l'educació primària: caldrà compatibilitzar-la amb l'adquisició dels objectius i continguts que es fixin en el seu pla individualitzat.
- La immersió en LSC dels alumnes que no tinguin coneixement suficient de la LSC s'ha d'enfocar, com ja s'ha dit, des d'un plantejament basat en facilitar entorns el més naturals possible.
- Els alumnes nouvinguts a primària, és a dir, aquells que s'incorporin en aquesta etapa sense competència suficient en LSC, hauran de seguir un programa d'immersió. Aquest es definirà segons les possibilitats d'agrupament d'alumnes i de recursos personals per tal que els permeti assolir la més alta competència possible en LSC com a vehicle per a l'adquisició de llenguatge i d'accés a les competències bàsiques.
- Caldrà considerar l'abordatge diferenciat o específic del treball de llengua oral i escrita en aquells alumnes en els què la llengua de referència de que disposen sigui el castellà.

- En educació infantil s'ha de tenir en compte que els alumnes han d'adquirir els aprenentatges bàsics de l'etapa i també la consciència de pertànyer a un grup classe de referència, per la qual cosa un determinat volum de treball l'hauran de fer dins el marc del grup-classe: adaptació inicial a l'escola i al grup, hàbits, relacions socials, etc.
 - Aquest aspecte s'haurà de respectar i garantit també al llarg de l'educació primària.
 - Caldrà establir prioritats d'objectius i continguts d'aprenentatge de les àrees de llengua de signes catalana, llengua catalana, llengua castellana, llengua anglesa, i també en matemàtiques i coneixement del medi natural i social en aquells casos que ho requereixin.
 - A les àrees d'educació física i d'educació plàstica i aquelles altres que així es consideri, l'alumnat sord seguirà el currículum ordinari. Sobre possibles noves matèries, s'haurà d'estudiar.
 - Els alumnes sords estaran exempts de cursar l'àrea de música, llevat dels casos pels quals es consideri el contrari. Per a determinats alumnes el treball específic de ritmes musicals i corporals (àrees de treball de la parla que s'inclouen en el mètode verbotonal), el treball de la prosòdia i la discriminació auditiva poden considerar-se adaptació curricular.
- **Implants coclears.**

Segons la nostra experiència i les referències recollides en la literatura que tracta sobre aquesta situació, els alumnes que disposen d'aquestes pròtesis auditives igualment poden seguir, amb gran benefici en els seus aprenentatges i en el seu desenvolupament, un model educatiu com el que aquí es proposa. A aquests efectes només caldrà que, per a definir les característiques de la intervenció que els convé, recollim els beneficis que obtenen de l'implant. Per aquesta raó no cal que s'articuli per a ells un context educatiu substancialment diferent. Els alumnes amb implants coclear poden incorporar-se al Projecte Bilingüe de l'escola Tres Pins i obtenir tots els beneficis que els pot oferir l'adquisició d'una altra llengua com a recurs en el seu desenvolupament, d'igual manera que ho fan alumnes amb audiòfons (sense implantar) que tenen un bon rendiment i una bona producció de llengua oral, és a dir, amb ús funcional de la llengua oral.

5.3. RECURSOS PEDAGÒGICS I ORGANITZATIUS DESPLEGATS

A continuació es relacionen els recursos pedagògics o organitzatius que s'han anat articulant i desplegant al llarg dels cursos en que es porta duent a terme el Projecte Bilingüe. Aquests recursos són també de caràcter tècnic i per tant la seva aplicació torna a ser responsabilitat de l'equip docent en funció de l'anàlisi de les necessitats de cada cas.

- Establiment d'un pla individualitzat per a cada alumne en el qual podem definir tots els objectius prioritaris i les exempcions.
- Tractament individualitzat de les necessitats de cada alumne. A aquest tractament ha d'estar lligada la necessària flexibilitat organitzativa dels agrupaments.
- Els agrupaments flexibles (de nivell, de cicle o d'etapa) es podran constituir segons necessitats comunicatives i lingüístiques i/o segons nivell competencial curricular. Aquesta proposta ha de permetre la flexibilització organitzativa dels agrupaments diversificant, quan convingui, les funcions de les logopedes per a atendre les necessitats derivades de les especificitats dels alumnes.
- Ampliació de l'horari lectiu d'agrupaments o alumnes en base a les necessitats, depenent de la disponibilitat horària dels logopedes.

- Disponibilitat temporal per a l'aplicació del programa en cada alumne (repeticions o reagrupaments de nens en agrupaments de cursos inferiors).
- Recursos personals de la plantilla de mestres de l'escola (dedicació horària cap als alumnes sords) per a atendre situacions específiques. Aquest és un recurs molt limitat, però present.
- També cal explorar altres àmbits com l'organització d'activitats extraescolars, suport extraescolar, demanar l'increment de les hores de dedicació de l'educadora sorda, incorporar personal sord en diferents tasques docents i no docents, etc.

La següent graella presenta l'organització flexible dels agrupaments en funció de les necessitats d'alumnes i agrupaments:

PRIORITAT	OBJECTIU DE L'AGRUPAMENT FLEXIBLE (NIVELL, CICLE O ETAPA) O DE LA DIVERSIFICACIÓ DE L'ATENCIÓ	CONTINGUT DE LES ACTIVITATS
LSC	<ul style="list-style-type: none"> - Agrupaments intercicle o d'etapa d'alumnes amb carències greus de llenguatge. - Garantir, per a nens sense competència inicial en LSC el treball dual logopeda/alumne, prioritària-ment amb la logopeda especialista de LSC. 	
INTERACCIÓ ENTRE ALUMNES SORDS GRANS I PETITS	<ul style="list-style-type: none"> - Agrupaments d'edats diferenciades per promoure la pluralitat i diversitat d'interlocutors signants; preveure 3 sessions/set amb presència de 2 logopedes, preferiblement. - Compartició de l'espai físic i l'activitat o només de l'espai. - L'alumnat més gran interactua en tant que socialitzador del seu saber. 	<ul style="list-style-type: none"> - Treball de notícies a través del diari o de la webvisual. - Narració i/o lectura de contes populars i clàssics. - Elaboració de presentacions per a altres agrupaments. - Etc.
LLENGUA ESCRITA	<ul style="list-style-type: none"> - Agrupaments intercicle de motivacions similars cap a la llengua escrita, tant a infantil com a primària. - Promoure que, a ser possible i segons les possibilitats, l'agrupament sigui de 4 alumnes sords mínim. - A primària, dedicació de 5 sessions per setmana. A infantil, segons observació de necessitats i possibilitats dels horaris. 	<ul style="list-style-type: none"> - contes, historietes, poemes, novel·la, ... - diari - receptes - dites, refranys, endevinalles - presentacions - textos formatius - etc.
APRENENTATGES CURRICULARS I REFORÇ	<ul style="list-style-type: none"> - Agrupaments intercicle a educació infantil. - Agrupaments intercicle a primària per a les àrees no pròpiament lingüístiques i quan es detecta la necessitat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Anticipació i reforç de continguts del currículum ordinari.
LLENGUA ORAL: PARLA I AUDICIÓ (LOGOPÈDIA)	<ul style="list-style-type: none"> - 3-4 sessions setmanals de treball individual o en parella. - Cada curs, valorar la possibilitat de realitzar alguna sessió en horari de tarda per tal de reduir l'impacte sobre el currículum ordinari. 	
LLENGUA CASTELLANA/ LLENGUA ANGLESA	<ul style="list-style-type: none"> - A inici de curs, es valora quins alumnes de primària han de fer castellà i anglès i s'organitzen els agrupaments internivells segons similituds competencials dels nens. 	

5.4. EDUCACIÓ CONJUNTA

- **El Projecte Bilingüe es desplega en una escola ordinària amb voluntat d'impulsar l'educació conjunta d'alumnes sords i oïdors.**

El nostre projecte considera que les nenes i els nens sords viuen en un entorn familiar i social format per persones sordes i oïdores i que, per tant, la convivència d'ambdós col·lectius pot reportar beneficis mutus.

Aquesta convicció dels beneficis del Projecte Bilingüe coincideix amb la demanda social de les mares i pares dels nostres alumnes sords que prefereixen una escola d'educació conjunta amb els nens oïdors per als seus fills.

A l'escola ordinària es dona la presència efectiva de la primera llengua de comunicació de la comunitat, el català, i els alumnes sords tenen així l'oportunitat d'accedir-hi, valorar-la i utilitzar-la en diferents contextos. A més poden conèixer i utilitzar el castellà i l'anglès que estan inclosos en la formació lingüística del currículum de primària.

Paral·lelament, i dins d'aquest plantejament, hem de fer arribar, a través de l'acció general de l'escola i de l'acció pedagògica, al col·lectiu oïdor (famílies i alumnes), les singularitats de caràcter cultural que representa disposar, per part dels sords, d'una llengua pròpia i de les implicacions que comporta. Aquest aspecte també ha de ser tingut en compte en el cas d'alumnes sords amb famílies oïdores i en els propis sords respecte dels oïdors.

Per atendre les necessitats educatives dels alumnes sords, l'escola s'ha anat dotant dels següents mitjans:

- **Projecte educatiu integrador.**

El Projecte Educatiu de Tres Pins està aprovat amb la participació de la comunitat escolar i s'hi defineixen, amb caràcter prioritari, les intencions educatives en l'atenció a les necessitats de l'alumnat sord. És a dir, el Projecte Bilingüe de Tres Pins, que forma part de Projecte Educatiu es defineix com a inclusiu i incorpora aquesta prioritat. No és una experiència aïllada en un aula de manera excepcional, sinó un objectiu de centre que implica a tota la comunitat escolar.

- **Equip docent estable i compromès.**

El desenvolupament d'un projecte bilingüe requereix, necessàriament, estabilitat de la plantilla docent. Els mestres i logopedes han de poder planificar-lo, aplicar-lo i avaluar-lo amb la major estabilitat possible de l'equip. Els docents s'han de sentir compromesos amb el projecte, amb la voluntat de compartir la responsabilitat entre mestres i logopedes i disposats a reflexionar i avaluar l'experiència bilingüe de forma compartida.

- **Comunitat educativa participativa i solidària.**

Les famílies d'alumnes oïdors han de poder ser receptives i han d'acceptar positivament la incorporació de grups importants d'alumnes sords a les aules, ja que, lluny de provocar una desatenció dels alumnes oïdors, genera un enriquiment de les experiències d'ensenyament - aprenentatge i un major respecte per les diferències individuals entre els alumnes.

En aquest sentit, l'AMPA té establert, en el seu funcionament i en la seva estructura la participació qualificada de les famílies de sords en els diferents nivells de representació en el centre: Junta de l'Associació de Mares i Pares d'Alumnes (AMPA), Consell Escolar de Centre i en les comissions conjuntes existents, a més d'una específica per a tractar temes directes de l'alumnat sord.

- Definició dels següents objectius d'escolarització en el marc de l'educació conjunta entre nens sords i oïdors:

- Afavorir les actituds i els valors, entre nens sords i oïdors, de respecte per les diferències, cooperació, comunicació, solidaritat, etc.
- Assegurar la màxima informació per tal que l'alumne sord pugui desenvolupar-se en tots els àmbits.
- Potenciar el màxim assoliment dels objectius del currículum per a cada nen sord.
- Fomentar la participació comprensiva en totes les activitats educatives de l'escola.
- Diversificar l'organització i el funcionament de cada agrupament (i de cada nen, si cal) mitjançant la reflexió conjunta de mestres i logopedes.
- Facilitar la incorporació professional d'adults sords competents en LSC a l'escola per donar referents lingüístics i de sords adults.
- Demanar la presència d'intèrprets de LSC en totes aquelles activitats que, per les seves característiques, ho requereixin.

- Agrupament d'alumnes sords per nivell escolar corresponent a l'edat (preferible a partir de 3 nens).

Com ja s'ha dit, l'agrupament de nens sords a l'aula i a l'escola facilita la interacció entre iguals i permet que el nen sord bilingüe pugui compartir la seva vida diària amb els companys oïdors (inclusió) i amb altres nens sords, podent tenir interlocutors signants de la mateixa edat i no exclusivament adults. D'aquesta manera es creen contextos naturals i plurals d'adquisició de la llengua 1, la llengua de signes.

En aquest context, portar audiòfon, tenir un implant o expressar-se en LSC és percebut pel col·lectiu de manera normal i una acció quotidiana. Alhora, als nens sords els possibilita un harmònic desenvolupament positiu de l'autoimatge i fomenta la identificació-acceptació de la pròpia diferència (identitat sorda). Tanmateix, l'agrupament permet una millor rendibilitat dels recursos humans i tècnics posats a disposició del centre per part de l'administració.

Per cobrir les places dels agrupaments bilingües (podem arribar a 45 alumnes a l'escola, com a referència) es necessita la col·laboració de l'administració educativa i la corresponent reglamentació. També és imprescindible una major coordinació dels estaments orientadors així com que arribi a professionals implicats i famílies afectades la informació referida a l'oferta que representa el Projecte Bilingüe de Tres Pins i el procés de matriculació i d'escolarització.

Segons la nostra experiència, el nombre òptim d'alumnes sords per agrupament està entre 3 i 5.

Tanmateix, quan ens trobem amb un o dos nens sords en un agrupament, per condicionament de la demanda de matriculació, articulem mides transitòries tendents a garantir el dret a

l'educació bilingüe consistents en flexibilitzar l'organització de l'atenció i que, principalment, consisteixen en la creació en determinades franges horàries d'agrupaments flexibles internivells per promoure la relació amb altres nens signants.

L'agrupament desenvolupa el seu treball en dos àmbits: en el gran grup d'oïdors-sords i en petit grup específic de sords. Les necessitats lingüístiques específiques dels nens sords, el tipus d'activitat o àrea curricular i les característiques generals de l'agrupament són els factors que determinen la distribució de l'horari en un o altre espai. Aquest enfocament implica un important treball de coordinació pedagògica setmanal i diària entre els mestres i els logopedes i un seguiment de la cooperació de les famílies en la consecució dels objectius.

• **Adequació dels rols i de les funcions dels docents que intervenen en l'agrupament de nens sords.**

L'activitat i el funcionament de cada agrupament es desenvolupa en diferents entorns segons les tasques, les àrees o el nivell escolar. Els alumnes d'un agrupament poden realitzar activitats diverses:

- Agrupament dins l'aula general, duent a terme la mateixa activitat que els companys oïdors, en interacció amb aquests i amb facilitació per la mediació-interpretació del logopeda.
- Agrupament en aula petita, realitzant activitats diferents a les que realitza el grup del seu nivell. Es tracta d'activitats relacionades amb l'àrea de llengües: classe de LSC, treball específic de logopèdia, treball de la llengua escrita o suport curricular d'àrees.
- Treball individual o en parelles, fent aquelles activitats en que calgui una personalització dels aprenentatges, particularment per al treball oral de logopèdia.

• **Acció coordinada dels docents que hi intervenen assumint uns rols i unes funcions definits davant de l'alumnat. L'estructura bàsica és la següent:**

- **Mestre d'aula.** És el responsable del grup classe i del currículum del curs. Comparteix la planificació de les activitats amb el logopeda-mestre de sords. És convenient que tingui un bon coneixement de la LSC i, si més no, que li permet establir relació comunicativa amb els alumnes sords.
- **Logopeda referent de l'agrupament.** És el responsable de l'agrupament i del currículum dels nens sords. Participa i comparteix la planificació de les activitats amb el mestre d'aula. És competent en la LSC amb un nivell no inferior al 4t (B2). Interpreta i adapta en LSC els aprenentatges de l'aula general i fa el treball i el seguiment de les àrees curriculars. També s'encarrega del treball de la llengua escrita de l'agrupament, en grup específic.

És important incidir en la necessitat que el logopeda referent sigui competent en LSC i tingui perfil de mestre perquè la seva funció no només serà la de traduir sinó també la de fer adaptacions lingüístiques i curriculars dels aprenentatges que s'imparteixen a l'aula. La intervenció que es fa dins l'aula és una acció educativa i no exclusivament reeducativa.

Cal garantir una estructura d'atenció que asseguri poder disposar de referent de l'agrupament de cada nivell amb un nombre d'hores suficients per a cobrir les necessitats de les àrees curriculars en les que els nens sords treballen conjuntament amb el grup-classe, és a dir amb els companys oïdors.

- **Logopeda de treball oral.** És el responsable del treball sistemàtic de la llengua oral, en la seva vessant parlada. Les seves funcions inclouen el treball individual de la parla i l'audició i el reforç de llengua escrita, si s'escau. Sol ser un logopeda-mestre de sords que atén logopèdicament alumnes sords, amb preferència, diferents als del seu propi agrupament. Caldrà, doncs, que també sigui competent en LSC ja que, per una banda, és mestre-logopeda referent d'un agrupament i, per l'altra, ha de poder comunicar-se de manera fluïda amb l'alumnat amb el qual fa logopèdia.
- **Logopeda especialista de LSC.** És l'especialista responsable de l'ensenyament de l'àrea de LSC, preferentment ha de ser una persona sorda, en tant que nativa de la llengua de signes.

6. ACCIONS I RECURSOS NECESSARIS PER A DESPLEGAR EL PROJECTE

Per poder dur a terme el Projecte d'Educació Bilingüe en el marc d'una escola ordinària, l'escola municipal Tres Pins necessita uns recursos humans, materials, legals i organitzatius que descriurem en aquest capítol. Alguns dels recursos que assenyalarem ja estan funcionant en aquest moment, encara que s'han de consolidar, però d'altres s'han de dissenyar, acordar o iniciar. Per poder disposar d'aquests recursos i per dotar-nos de nous és necessària la implicació directa de l'Administració Educativa amb la que haurem d'acordar i articular un conjunt de mesures tendents a afavorir els recursos esmentats.

El projecte desenvolupat a l'escola intenta integrar els avantatges de l'educació específica i la de l'educació en el marc ordinari. És un projecte necessari per a moltes famílies de nens sords. En aquest sentit, destaquem primerament accions a realitzar per tal d'afavorir el desenvolupament adequat del projecte:

- El Projecte Bilingüe de l'escola Tres Pins ha de ser conegut per les famílies que tenen fills sords i que han de decidir la modalitat d'escolarització i el centre d'educació infantil i primària més adequat per als seus fills.
- Amb aquesta finalitat, l'escola disposa de materials informatius per poder difondre el projecte entre les famílies de nens sords i els professionals relacionats amb els seus primers anys de vida. Aquests materials del Projecte Bilingüe els hem de distribuir al CREDAC de Barcelona i als altres CREDA propers, entre els professionals dels CDIAP i EAP de les diferents localitats del voltant de la ciutat, entre els pediatres, otorrinos, etc.
- Quan les famílies dels nens sords menors de tres anys que hagin optat per la modalitat bilingüe, cal facilitar-los l'aprenentatge de la llengua de signes per poder comunicar-se amb els seus fills el més aviat possible. Hem de promoure en les famílies el compromís de l'adquisició per part seva d'una competència suficient en LSC. Una de les maneres, encara que no l'única, és que Tres Pins, conjuntament amb el CREDAC, gestionem la demanda prop de l'Administració Educativa de cursos de formació en llengua de signes per a les famílies dels nens sords. Entenent que la llengua de signes és la llengua 1 pels nostres alumnes, hem d'assegurar que aquesta estigui present i en el nivell més òptim possible en la vida dels nens i nenes sords/es. El context natural d'adquisició de la llengua és la família i, per tant, és on s'ha de fer major incidència. La competència lingüística en LSC de les famílies és de gran importància per garantir l'adquisició natural de la llengua. Sense input de les famílies la llengua de signes pot no créixer adequadament i, per tant, el nen no disposarà d'una llengua plena.
- És desitjable, i fins i tot necessari, que nens sords/es, encara que no tinguin l'edat per escolaritzar-se a Tres Pins, i que, per tant, estiguin a l'escola bressol bilingüe o atesos de forma ambulatoria pel CREDAC, puguin tenir fórmules transitòries i periòdiques d'interacció amb els alumnes sords de l'escola municipal Tres Pins.
- Tanmateix, cal contemplar atenció i/o suport psicològic, dins l'àmbit escolar, per a aquelles famílies a les què s'ha comunicat recentment el diagnòstic de la sordesa del seu fill. Aquest suport ha de ser generat pels serveis educatius intervinents a l'escola, és a dir EAP i CREDAC.
- En les reunions informatives de preinscripció s'informarà a les famílies de nens oïdors dels elements principals del Projecte Bilingüe per a alumnes sords i dels avantatges de la convivència amb els nens sords, també del fet que els seus fills oïdors rebran formació en LSC,

cosa que els permetrà valorar-la com a llengua i dotar-los de recursos comunicatius bàsics per a la relació amb els seus companys sords.

- Es potencien entorns lingüístics en LSC naturals, és a dir, el menys condicionats possible per la presència de la llengua oral que implicaria traducció-interpretació i per tant la no interacció directa en LSC. Aquest entorns naturals han de representar un nombre significatiu d'hores de l'horari lectiu del nen sord (sobre tot pel nen petit o pel que presenta greus deprivacions lingüístiques) i han de permetre l'articulació del treball en grups flexibles internivells.
- Es promou l'ampliació de l'horari lectiu dels nens sords per tal de conciliar l'atenció específica (aprenentatge de la LSC i treball de logopèdia) amb l'accés al currículum ordinari de totes les àrees.

6.1. ADMISSIÓ D'ALUMNES

En el procés de preinscripció es contempla:

- **Àmbit territorial en el mapa escolar**

Tot i que l'àmbit territorial per als alumnes oïdors és Poble Sec-Montjuïc la resolució del CEB que reconeix l'Escola Municipal Tres Pins com a centre preferent per a l'escolarització d'alumnes sords en modalitat bilingüe permet que les places de reserva per a necessitats educatives especials no estiguin afectades per aquest aspecte. A més, existeix l'acord de modificar l'oferta de places de NEE de Tres Pins, prèviament al procés de preinscripció, en funció de la previsió de demandes.

És evident que per a les famílies de nens sords de fora de Barcelona, l'escolarització a Tres Pins comporta alguns inconvenients: temps i despeses de desplaçaments, despeses de menjador escolar, entre altres. Tot això en un context en que només a la nostra escola es garanteix per a sords de primària, a Barcelona ciutat, una escolarització en modalitat bilingüe i educació conjunta amb interacció amb docents signants i amb companys sords.

Aquesta limitació de l'oferta requereix que des de l'administració s'estudiï la manera de aportar facilitats d'aquest tipus a les famílies afectades, de manera similar a com es fa amb aquelles que han de portar als seus fills a centres d'educació especial. Malgrat els inconvenients, però, la família ha de veure que troba un col·legi que s'adequa a les necessitats educatives del seu fill i on podrà compartir les seves experiències amb altres nenes i nens sords i les seves respectives famílies.

- **Admissió d'alumnes sords per aula i escola**

En aquest moment la normativa d'admissió d'alumnes fixa, dels 25 alumnes en oferta pública, un màxim de 2 alumnes per grup amb necessitats educatives especials, en el nostre cas, nens sords. El nostre projecte dissenya fins a 5 alumnes per aula i per tant fins a 45 en tota l'escola. L'acord de l'apartat anterior hauria de fonamentar-se de manera més sòlida des del punt de vista normatiu.

Voldríem, tot i que la norma que ho regula és un decret, que quan no es cobreixin les places d'alumnes sords de NEE a Parvulari de 3 anys, es reservessin les vacants per a cursos posteriors. La situació més favorable, des de la perspectiva de l'organització de l'agrupament bilingüe, és la matrícula de 3, 4 o 5 alumnes sords en un aula, però acostuma a succeir, especialment en els primers cursos de Parvulari, que la demanda de matriculació és d'un o dos alumnes i, per tant, no s'adequa al disseny d'agrupament bilingüe. Considerem que aquesta situació, tot i no ser l'òptima, ha de comptar amb els recursos necessaris per organitzar l'aula bilingüe amb qualitat: des del pri-

mer moment necessitarà la presència dels dos docents actuant en els dos codis lingüístics diferents per garantir una adequada escolarització bilingüe.

6.2. EQUIP DOCENT

Tot i la diferent procedència administrativa de l'equip de mestres i l'equip de logopedes, considerem que és necessari, com indica el Projecte Educatiu, per a desenvolupar la tasca implicada en el desenvolupament del Projecte Bilingüe i la concreció en l'acció diària, considerar, a efectes organitzatius, que formem un únic equip, tot i mantenir les diferències convenients. El Projecte Educatiu és la referència de l'estructura plantejada en relació als recursos de personal necessaris per a desenvolupar el projecte i les característiques, acreditacions i necessitats.

6.2.1. TIPOLOGIA DE DOCENTS

L'equip docent de l'escola bilingüe el formen professionals provinents de tres àmbits diferents:

- **Mestres.** Tutors d'aula i especialistes que formen la plantilla de l'escola, és de procedència municipal i pertanyen al CEB.
- **Logopedes.**
 - Logopedes referents o cotutors de l'agrupament, també encarregats del treball oral (rehabilitació del llenguatge oral: parla i audició).
 - Logopeda especialista de LSC. Preferiblement Persona Sorda i professora de llengua de signes.

Tots els logopedes pertanyen al CREDAC Pere Barnils i estan destinats de manera estable a l'escola.

- **TEI.** Col·labora amb el mestre del primer curs del segon cicle d'educació infantil en el funcionament de la classe i en l'atenció a tots els alumnes. Pertany a la plantilla de l'escola.
- **Monitors-Educadors.** Responsables dels grups durant les hores dels tallers i del menjador. Són contractats per l'empresa de serveis que, contractada per l'AMPA, gestiona el menjador i les activitats. Una part són dotats directament, a través d'un conveni específic, pel CEB com a suport pels alumnes sords i formen part, a tots els efectes, de l'equip de monitors de l'escola.

Considerem els monitors com a membres de l'equip docent perquè entenem que el Projecte Bilingüe ha d'aconseguir que l'escola sigui comprensible des del començament, a les 9h, fins a l'acabament a les 16h 30m. Conseqüentment, per a formar part de l'equip de monitors cal acreditar un nivell adequat de LSC.

- **Educador Sord.** El treball de l'equip docent és completa amb la incorporació d'un Educador Sord. És una persona adulta sorda amb el nivell màxim d'acreditació en LSC de la Federació de Sords de Catalunya (FESOCA), és a dir professor de LSC, amb experiència docent malgrat no tingui la graduació de mestre⁴. El contracta el CEB per enriquir la llengua de signes dels alumnes i que així disposin de pluralitat de referents i de contextos lingüístics per part d'adults sords.

⁴ En l'actualitat, el nombre de persones sordes que hagin assolit titulacions d'estudis superiors post-obligatoris és encara molt minso i cal doncs generar mesures de discriminació positiva.

L'acció docent coordinada dels quatre sectors de docents i la flexibilitat organitzativa de l'escola ha de ser un objectiu permanent de millora de la qualitat de l'oferta educativa.

D'altra banda, també citem:

- **Vetlladores.** En casos de nens amb determinades diversitats funcionals, el CEB dota l'escola d'una quantitat d'hores, que es fixa cada curs en funció de les necessitats, per a atendre a alumnes amb problemàtiques que ho requereixen; en ocasions aquest recurs li correspon a alumnes sords. No formen part de l'equip, però en el procés de selecció es demana que coneguin el Projecte Bilingüe i LSC (es procura que formin part de l'equip de monitors).
- **Substitucions.** La dotació de personal és sempre complexa ja que ha de contemplar una sèrie d'exigències fixades en la normativa per a la incorporació de personal als centres educatius i les exigències específiques que el nostre planteja. Una situació singular és la que ens trobem quan hem d'incorporar docents per a la realització de substitucions. El requisit d'una competència suficient en LSC encara no està incorporada o no la està amb prou rigor a les llistes de substitucions i tot i que des del CEB cerquen fórmules, no resulta fàcil si no es fan accions decidides. Això fa que apareguin dificultats en aportar el personal adient de manera àgil, ja que els requisits que la normativa planteja sobre el sistema de provisió a partir de l'ordre de llista no té la flexibilitat suficient perquè es pugui incorporar directament qui pugui acreditar els coneixements exigits. Si, a més, no hi ha a les llistes qui pugui fer aquesta acreditació encara és més difícil articular mecanismes per a que s'incorpori algú que, sense estar a les llistes, acrediti la competència requerida.

6.2.2. PERFIL PROFESSIONAL

Els mestres, logopedes, monitors i educadors que treballin a l'escola municipal Tres Pins han de reunir un perfil professional que respongui a les necessitats educatives de l'escola bilingüe i considerem que, principalment, ha de respondre a dues qüestions:

- **Actitud positiva envers la diversitat que implica el col·lectiu d'alumnes sords.**

Els docents, que formen actualment part de l'equip o que hi hagin d'ingressar posteriorment, han de conèixer i acceptar el Projecte d'Educació Bilingüe i el Projecte Educatiu, han de participar en l'ensenyament del currículum als alumnes sords bilingües i han de estar disposats a compartir l'acció educativa dins de l'aula i a l'escola amb altres ensenyants. També han de col·laborar i contribuir, en les diverses reunions dels òrgans del centre, a reflexionar i cercar respostes didàctiques als reptes innovadors de l'educació bilingüe en el marc d'una escola ordinària.

- **Competència lingüística en LSC.**

Els logopedes, en tant que són qui donen garantia de l'ús de la LSC com a llengua vehicular pels alumnes sords, han de acreditar, com a mínim, el nivell 4 de LSC (B2).

Els mestres, monitors, educadors i altres docents, en nivells de competència lingüística diferent, hauran de conèixer la LSC per poder comunicar-se amb els alumnes sords. Els que no la coneguin, en aquest moment, hauran d'estar disposats a realitzar la formació per a assolir el nivell adequat. L'escola haurà de trobar fórmules per a facilitar aquesta formació.

El nivell de competència lingüística dels mestres que s'incorporin a la plantilla de Tres Pins ha de ser l'adequat per poder mantenir interaccions comunicatives amb els seus alumnes sords i es defineix en el nivell 2 segons la Federació de Sords de Catalunya (FESOCA).

Haurem de garantir que en cada cicle o en el total de plantilla una quantitat suficient dels mestres disposin del nivell citat, o superior.

El nivell de competència lingüística dels monitors, educadors i altres docents ha de ser, com a mínim, igual al dels mestres.

Finalment, i com ja hem dit, l'educador sord ha de ser altament competent en llengua de signes, preferiblement professor de LSC.

Entenem, igualment, que és necessari i convenient incorporar, a banda dels que ja formen part de l'equip, més mestres, logopedes i monitors sords. Això no és tan sols per la més alta competència lingüística en LSC de les persones sordes i l'augment de contactes lingüístics en LSC, sinó perquè la seva presència contribueix a construir la imatge de sord adult en tant que referent per a les nenes i nens sords, aspecte que ja hem dit que influeix en la correcta construcció de l'autoestima.

6.2.3. FUNCIONS EDUCATIVES

L'acció educativa dels col·lectius de l'equip docent ha de ser coordinada i compartida per poder conjugar les diverses perspectives dels docents, sempre buscant el progrés cognitiu, lingüístic, afectiu i social de l'alumnat sord.

- Els mestres són els responsables del grup classe i del currículum del curs o d'un àrea concreta. Participen i coordinen amb els logopedes en la planificació de les activitats didàctiques diàries, en l'elaboració de les adequacions curriculars, en la producció de materials adaptats en LSC i s'impliquen en les reunions que se'n deriven de l'atenció als nens sords.
Els logopedes tenen funcions diverses i actuen amb criteris de polivalència. En una part important del seu horari actuen com a logopedes referents o cotutors i són els responsables de l'agrupament i del currículum dels nens sords. Participen i coordinen amb els mestres en la planificació de les activitats didàctiques diàries, en la redacció de les adequacions curriculars, en la producció de materials adaptats en LSC. En l'altra franja del seu horari, actuen com a logopedes de treball oral i són els responsables de l'acció didàctica sistemàtica per a la llengua oral (principalment, parla i audició). Necessàriament, s'impliquen en les reunions que se'n deriven del funcionament ordinari de l'escola.
- El logopeda especialista de LSC és responsable de l'ensenyament de l'àrea, o adequació curricular, de la Llengua de Signes Catalana. Igual que la resta de logopedes, té implicació en les reunions d'escola.
- Els monitors són els responsables del menjador i les activitats de tallers i, més específicament, de promoure la comprensió i la participació plena de l'alumnat sord en les activitats d'aquesta franja horària.

6.3. ORGANITZACIÓ I GESTIÓ.

- **Organització de l'equip docent.**

Els quatre col·lectius de professionals que formen l'equip participen de les seves reunions específiques i de les reunions per coordinar l'acció educativa conjunta.

Els mestres i logopedes planifiquen l'acció educativa, l'avaluen i redacten els corresponents informes. En base a això, es coordinen cada setmana per programar el treball diari, per dissenyar i fer seguiment de les adequacions del currículum, per preparar les entrevistes amb les famílies i per adequar els materials didàctics generals i en llengua de signes. També participen conjuntament en les reunions amb el psicopedagog del CREDAC per analitzar, orientar i fer el seguiment dels agrupaments bilingües. A més d'aquest treball ordinari, habitualment, col·labora en processos de recerca i avaluació impulsats des de l'administració educativa.

L'equip de monitors, a diferent nivell, també fa una dedicació més individualitzada dels nens sords i adapten activitats perquè puguin participar-ne de la manera més comprensiva possible.

La ràtio de mestres, logopedes i monitors, ha de ser una ràtio qualificada que permeti avançar adequadament el projecte per tal de consolidar-lo.

Els logopedes han de participar i implicar-se en les reunions dels òrgans pedagògics de l'escola (reunions de cicle, de claustre i altres que es puguin planificar i es requereixi la seva presència) amb la periodicitat que fixi l'equip directiu, segons el Marc d'Acords i d'acord amb la direcció CREDAC. Els continguts de les reunions s'equilibraran per tractar assumptes de l'educació dels alumnes sords i dels oïdors.

La determinació de la ràtio de logopedes per a cada curs escolar, així com la seva participació en els òrgans de gestió de l'escola, són aspectes rellevants que queden explicitats en el document "Marc d'acords per a l'actuació conjunta escola Tres Pins i CREDAC Pere Barnils", la primera versió definitiva del qual és de finals del curs 2007-08.

La importància de l'equip de logopedes, tal com aquí el definim, requereix que es produeixi una integració que faciliti la gestió del centre. Fins que es pugui arribar a un acord sobre la fórmula idònia que estructuri tota la plantilla de Tres Pins en tant que centre bilingüe, és necessari garantir la comunicació i coordinació suficient. Això requereix, al menys, el reconeixement, encara no formalitzat, de la funció d'una persona encarregada de l'equip de logopedes que pugui gestionar la singularitat de la seva tasca, és a dir, un coordinador que, a més, ha de formar part de l'equip directiu per tal de garantir l'encaix de la seva dinàmica en la global del centre.

En la representació del sector de mestres al Consell Escolar, està acordat que, al menys, un dels representants d'aquest sector ha de pertànyer a l'equip de logopedes amb les mateixes funcions i prerrogatives que la resta de representants. Aquesta fórmula està prevista en la normativa que regula els consells escolars dels centres.

- **Participació de la comunitat escolar.**

Per poder aconseguir els objectius de l'escola bilingüe és imprescindible la participació dels alumnes oïdors i sords, de les mares i els pares dels oïdors i dels sords, del personal de servei i, lògicament, dels monitors, logopedes i mestres.

Des del curs 2006-07, els alumnes oïdors reben classe de llengua de signes catalana per poder tenir recursos per comunicar-se amb els seus companys sords i habitar-se a conviure amb la diversitat i en el respecte de les diferències individuals i lingüístiques. Aquest programa ajuda que els alumnes sords amplii el nombre d'interlocutors signants, cosa convenient per augmentar els intercanvis lingüístics dels alumnes sords.

Hem de propiciar que les famílies de nens oïdors coneguin el projecte bilingüe per a alumnes sords, l'han de valorar positivament perquè aporta avantatges per als nens sords, però, i també, contribueix a una educació integral dels seus fills. Una de les fórmules és la promoció de la realització de cursos inicials de LSC per a famílies.

Les famílies de nens sords i les d'oïdors han de col·laborar en un mateix projecte i han d'impulsar formes de representació qualitativa del col·lectiu de famílies de l'alumnat sord en el Consell Escolar i en Junta de l'AMPA.

Així doncs, a proposta del sector de famílies del Consell Escolar, i acordat per aquest, un dels seus membres, sempre que sigui possible, representarà al col·lectiu de famílies d'alumnes sords. També, el Consell disposa d'una Comissió d'Educació de l'Alumnat Sord per tractar els assumptes relatius al seu procés educatiu. A la Junta de l'AMPA hi ha una vocalia en representació de les famílies de sords per incorporar la seva visió i les seves propostes a l'AMPA.

Donades les especificitats permanents o puntuals del col·lectiu dels alumnes sords, també es promou la figura del delegat de famílies de nens sords dins l'estructura de delegats de cursos.

- **Gestió de l'equip directiu.**

Per gestionar els diversos col·lectius de l'equip docent i per canalitzar la participació de la comunitat escolar, l'equip directiu necessita més hores de gestió que un col·legi ordinari d'educació infantil i primària. A més, donat el caràcter innovador i tanmateix excepcional del Projecte Bilingüe que desenvolupa l'escola⁵ i que està en constant evolució, cal gestionar una forta demanda externa per visitar, conèixer i fer investigació al nostre centre, fet que requereix un important i significatiu temps de gestió.

- **Coordinació amb els centres d'educació bilingüe de la ciutat.**

El Projecte d'Educació Bilingüe es desenvolupa en altres tres centres de la ciutat de Barcelona, dels quals i als quals es deriven alumnes sords en acabar les diferents etapes educatives. El Projecte Bilingüe abasta, doncs, les edats compreses del 0 als 18 anys.

La coordinació entre els quatre centres esdevé convenient tant pel que fa al seguiment dels alumnes que canvien d'etapa o modalitat d'escolarització, com pel que té a veure amb el caràcter comú de la tasca pedagògica que desenvolupem. Aquesta coordinació ha de comptar amb l'empara de la Inspecció Educativa.

Igualment, és convenient, que els centres educatius com a tals, mantinguin contactes periòdics per tractar sobre les singularitats pròpies.

⁵ L'escola municipal Tres Pins és un dels pocs centres de Catalunya que posa en pràctica un Projecte d'Educació Bilingüe en règim d'educació conjunta i l'únic a la ciutat de Barcelona; és, a més, el que compta, en l'actualitat, amb el nombre més alt d'alumnes sords (tret dels centres d'educació especial per a sords).

- **Continuïtat a l'etapa de secundària**

El Projecte Bilingüe que despleguem a l'educació infantil i primària a Tres Pins necessàriament ha de tenir continuïtat a l'educació secundària, a l'institut Consell de Cent. L'equip directiu i el claustre han de garantir el seguiment pedagògic dels alumnes sords i oïdors que continuen a l'esmentat institut i han de promoure l'intercanvi i la cooperació pedagògica entre els docents i les famílies dels dos centres.

Valorem d'interès estudiar formes de col·laboració especial en diversos àmbits: participació conjunta en recerques i processos d'avaluació, garantia d'accés a les places de preinscripció, etc.

- **Coordinació amb l'escola bressol**

L'escola bressol municipal Forestier és, també, l'únic centre d'agrupament d'alumnat sord en modalitat bilingüe de Barcelona en aquesta etapa educativa. Els seus alumnes sords ingressen a l'Escola Municipal Tres Pins quan els pertoca iniciar el parvulari 3 anys.

Per tant, s'ha de garantir la coordinació i cooperació entre els nostres dos centres per tal de fer un seguiment escolar adequat dels nens sords de l'escola bressol.

- **Coordinació amb el centre d'educació específic per a alumnat sord.**

Actualment, a la ciutat de Barcelona i comarques properes, només existeix un centre d'educació específic per a nens sords: el CEE Josep Pla. Aquesta escola també duu a terme un Projecte d'Educació Bilingüe i, de fet, és receptora de manera periòdica d'alumnes de Tres Pins pels quals es fa una reorientació escolar.

Cal, doncs, fer tasca de coordinació i cooperació per garantir el correcte traspàs d'alumnes i per compartir estratègies i respostes a les dificultats en tant que centres de mateix caràcter lingüístic.

6.4. FORMACIÓ PERMANENT I ASSESSORAMENT. POTENCIACIÓ DE LA LSC.

- **Formació en llengua de signes.**

Els docents de l'Escola Municipal Tres Pins, com s'ha dit abans, han d'estar disposats a formar-se en LSC i l'administració educativa i l'escola han de facilitar aquesta formació mitjançant l'organització de cursos per a diferents nivells de competència en LSC.

Per tal de garantir als alumnes sords un context lingüístic ric en la seva primera llengua, s'ha d'assegurar un adequat i permanent aprenentatge de la LSC en els mestres, logopedes i monitors. Això ha de passar ja sigui mitjançant l'organització de cursos interns, de seminaris d'autoformació entre els professionals o a través de subvencions de l'administració educativa per a la participació de docents en cursos externs.

- **Assessorament per a la implementació del currículum de la LSC.**

La LSC és, com totes les llengües naturals, una llengua completa i funcional. També és un instrument imprescindible pels nens amb sordeses importants per comunicar-se i estructurar el pensament, però, també, és una llengua en evolució i complexa. L'establiment del seu currículum ha de ser, necessàriament, obra de professionals especialistes en lingüística de la LSC i d'experts en currículum.

Tal com s'ha esmentat anteriorment, en l'actualitat es disposa d'una versió provisional del currículum de la LSC que data de l'any 2010, elaborada per un grup de professionals del CREDAC Pere Barnils i que defineix els objectius i els continguts d'ensenyament, la seqüenciació temporal, la metodologia i l'avaluació de la LSC a l'escola. Aquesta versió servirà de base per a l'elaboració definitiva del Currículum de la Llengua de Signes Catalana a les diferents etapes educatives, actualment promoguda per la Comissió de Seguiment de la Modalitat Bilingüe de la Direcció General d'educació infantil i primària del Departament d'Ensenyament.

Posar en marxa el currículum a les diferents escoles bilingües precisarà del suport i seguiment de l'administració educativa, si més no, en els primers cursos d'aplicació per a assegurar-ne l'estabilització.

- **Assessorament en llengua escrita.**

L'equip docent considera que el desenvolupament de la llengua oral no ha de condicionar l'inici de l'aprenentatge de la llengua escrita en els alumnes sords bilingües.

Aquesta consideració ha portat als docents, des dels mateixos inicis del Projecte Bilingüe, a investigar i afavorir formes d'accés a la llengua escrita des de la LSC. En un bon començament es comptava amb la col·laboració d'assessors del Servei de Recerca i Innovació de l'Institut d'Educació de Barcelona (IMEB). Posteriorment, la formació i assessorament s'ha anat fent de forma esporàdica i breu, sempre des d'una perspectiva constructivista⁶. El projecte d'una escola bilingüe, però, necessita mantenir i augmentar l'assessorament en aquesta direcció per tal d'anar estabilitzant fonamentació teòrica i estratègies metodològiques.

- **Assessorament psicopedagògic.**

El psicopedagog del CREDAC participa en diverses reunions periòdiques, amb mestres i logopedes, de seguiment i valoració lingüística global d'alumnes sords i d'anàlisi del funcionament dels agrupaments en un marc ordinari. En aquestes sessions de treball s'analitzen les adequacions curriculars i es busquen respostes didàctiques dins del marc del centre, així com també orientacions per a l'etapa de secundària o reorientacions escolars quan és el cas.

- **Potenciació de la LSC.**

La situació de desavantatge quantitatiu i qualitatiu de la llengua de signes a l'escola requereix accions que tendeixin a potenciar-la per tal que guanyi terreny en quan a usuaris i situacions diverses d'ús i també en nivell competencial dels usuaris.

Entenem que això passa, a més dels aspectes destacats anteriorment, per la creació de materials videogràfics específics que actuïn de pont entre escola-alumnat sord-famílies de nens sords. Cal l'elaboració de materials que potenciïn, sobre tot entre els nens sords i llurs famílies però també entre els professionals, la culturització i literalització en LSC: vídeos que estabilitzin cançons infantils adaptades, contes, poemes, dites, endevinalles, jocs de falda, unitats didàctiques per a l'estudi, etc.

Paral·lelament, donat el nombre rellevant de famílies sordes que hi ha a l'escola, cal garantir la comunicació i informació íntegres i fluïdesa amb aquestes. Per aquest motiu, s'elabora un gruíx

⁶ Proposta metodològica Emilia Ferreiro i Ana Teberosky; reformulada per Rosa M. Bellés pel que pertoca a l'alumnat sord signant.

important de vídeos en LSC amb les circulars informatives per a totes les famílies sordes signants o per a les d'agrupaments determinats.

D'altra banda, també esdevé important impulsar la formació bàsica en LSC de les famílies dels nens oïdors de l'escola per tal que es familiaritzin amb la petita Comunitat Sorda amb la que conviuen i puguin mantenir-hi intercanvis comunicatius.

7. RECURSOS I MATERIALS.

• Instal·lacions i espais.

Per dur a terme adequadament el Projecte Bilingüe, ha d'haver-hi una adequació de les aules contínua i permanent pel que fa a les noves tecnologies (ordinadors, pantalles, canons i pissarres digitals), tant en els espais de treball amb gran grup com en els de treball en grup específic. Cal pensar que, degut a que la llengua de signes es produeix en el canal visual i manual, les situacions d'ensenyament-aprenentatge a través de recursos visuals són les més adequades i significatives per a l'alumnat sord.

També és necessari el disseny d'una aula per treballar aspectes psicomotrius en relació als paràmetres de la parla, els ritmes corporals i musicals.

Una altra necessitat que s'hauria de cobrir és la dels dispositius visuals a l'escola (pissarres digitals, projectors, etc.), la no existència dels quals suposa una barrera de comunicació per a les persones sordes en general. A l'escola poden aparèixer situacions de barreres de comunicació en les que l'alumnat i el professorat sord o bé pot no rebre la informació o bé ha de dependre dels seus companys oïdors per obtenir-la, per exemple: el timbre del pati o d'inici o final de classe i l'alarma d'emergències. Cal que arribin els llargament demanats avisadors lluminosos, sobretot en els llocs on pugui estar sol l'alumne/a sord/a, per prevenir situacions d'emergència.

• Materials tècnics i didàctics.

En el mateix sentit que pel que feia relació als espais, també ha d'haver-hi una renovació permanent de materials tècnics que reforcin la comunicació visual i oral: vídeos de contingut curricular i/o reeducatiu, programes informàtics d'amplificació i filtratge de so, etc. Així com també preveure la incorporació en la dotació permanent i estable de sistemes per a la millora de la comprensió per via auditiva dels nens sords (freqüència modulada).

En col·laboració amb el CREDAC, i tal com ja s'ha fet esment, cal articular espais d'assessorament i estar al dia dels recursos tècnics per elaborar materials didàctics específics per a l'ensenyament de la LSC, la llengua escrita i el currículum en general: cançons, endevinalles, jocs de falda, contes en llengua de signes, materials gràfics per l'ensenyament de LSC, contes i cançons filmats en vídeo amb subtítolació, materials adaptats per afavorir l'accés a la llengua escrita, activitats didàctiques per treballar a classe i a casa, vídeos en LSC d'unitats didàctiques per a l'estudi, etc.

• Pressupost complementari.

Atendre el que s'acaba de citar requereix un recursos econòmics dels que no disposem. L'assignació econòmica de l'escola és la mateixa que una escola d'educació infantil i primària, però cal tenir en compte que l'educació bilingüe dels alumnes sords implica un seguit de despeses com-

plementàries i per això es considera que l'administració educativa hauria de fixar un mecanisme que incrementés l'aportació econòmica per a cada alumne sord i augmentés el pressupost en correspondència amb els projectes en funcionament.

8. RECERCA I AVALUACIÓ. COL·LABORACIÓ AMB CENTRES UNIVERSITARIS.

L'escola bilingüe manifesta la seva voluntat d'estar oberta a les diverses recerques promogudes des de les administracions educatives o dels àmbits universitaris. En la planificació de les recerques caldrà preveure la no coincidència en el temps de més d'una que pugui implicar el mateix grup d'alumnes i de docents.

Igualment acollim als alumnes en pràctiques que demanen desenvolupar-les a Tres Pins quan el CREDAC rep la sol·licitud.

També donem resposta a les diverses demandes d'alumnes de cicles formatius de grau superior i graus universitaris per conèixer el projecte bilingüe per a alumnes sords i realitzar el seu treball de recerca o de fi de grau.

REFERÈNCIES

- Legislació referida a la llengua de signes:
 - *Resolució 48/96, de 20 de desembre de 1993; Organització de les Nacions Unides.*
 - *Marc d'Acció sobre Necessitats Educatives Especials (Declaració de Salamanca), de 1994; Conferència Mundial sobre Necessitats Educatives Especials celebrada a Salamanca i organitzada per la UNESCO.*
 - *Resolució 163/IV, de 30 de juny de 1994; Ple del Parlament de Catalunya.*
 - *Recomanació 1598, de 17 de març de 2003; Assembla Parlamentària del Consell d'Europa.*
 - *Article 50.6 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 2006.*
 - *Resolució 32/VIII, d'11 d'abril de 2007; Ple del Parlament de Catalunya.*
 - *Llei 27/2007, de 23 d'octubre; Corts espanyoles.*
 - *Llei 17/2010 de la Llengua de Signes Catalana, de 3 de juny de 2010; Ple del Parlament de Catalunya.*
 - *Creació del Consell Social de la Llengua de Signes Catalana, any 2012; Govern de la Generalitat de Catalunya.*
- Projecte d'Educació Bilingüe. CEIPM Tres Pins. Maig 1998.
- Projecte d'Educació Bilingüe. CEIPM Tres Pins. Curs 2007-2008.
- Decret 155/1994 que regula els Serveis Educatius del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya (amb les modificacions del Decret 180/2005).
- Marc d'actuació dels CREDA: Criteris i objectius d'intervenció. Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. 1999.
- Centres educatius ordinaris d'agrupament per a l'alumnat sord. Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. 2001.
- Guia de Educación Bilingüe para niños y niñas sordos. CNSE. 2002.
- Guia per a famílies d'infants amb sordesa o sordceguesa. Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa del Departament d'Educació i Universitats; Generalitat de Catalunya. 2006.
- Fullet divulgatiu de la LSC. Direcció General de Política Lingüística del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. 2014.
- Marc d'acords per a l'actuació conjunta Escola Municipal Tres Pins – CREDAC Pere Barnils.
- GROSJEAN, F. *El derecho del niño sordo a crecer bilingüe.* 1999.
- HUMPHRIES T., KUSHALNAGAR P., MATHUR G., JO NAPOLI, D., PADDEN C., RATHMANN, C. *Garantir l'adquisició del llenguatge per part dels nens sords: Què poden fer-hi els lingüistes?* 2014
- Currículum de la llengua de signes catalana (provisional)–Educació infantil: http://www9-acc.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/b5eb61cf-8ab9-46ea-b82f-6b56f3363042/llengua_signes_infantil_03_2010.pdf

- Currículum de la llengua de signes catalana (provisional)–educació primària: http://www9-acc.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/126bbfb5-7837-4a73-94fbcfdbea85569/llengua_signes_pri_03_2010.pdf
- Equip de logopedes CREDAC assignats a EM Tres Pins. *El treball de la llengua escrita amb alumnat sord a l'Escola Tres Pins*. Maig 2014, per a la Comissió de Seguiment de la Modalitat Bilingüe de la DGEIP.

Aprovat pel claustre en la sessió del 12-04-2016

Aprovat pel Consell Escolar el 15 de juny de 2016